

ШЫН

Совет Эвдвелевия Коммунистг партиязының

Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажилчы чоннар депутаттарының область Совединин органы

1925 чыда
ундэзэстегинен

1954
ИЮНЬ
16
СРЕДА

№ 120 (3057)
ӨРТЭЭ 20 КОП

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Чэпестерни узуткаар (2 арын).
М. Чыдын.—Колхозтун мурнакчы малчылары (2 арын).
С. Блинова.—Тарааның чайгы ажаалгазынче кичээнгей салыр (3 арын).
Женева чөвүдөл хуралына СССР-нин Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтун 1954 чылдын июнь 10-да чугаазы (3—4 арынар).

В. Григорович.—Милитаризмди политиказы ажилчы чоннарга чуу таварыштырып турарыл (3—4 арынар).
Чехословакияның Коммунистг партиязының X съездизи (4 арын).
КВДР-да ажилчыннарны болгаш инженер-техниктиг ажилдакчыларны орденнер болгаш медальдар-биле шаңнааны (4 арын).

СУГГАРЫЛГАНЫҢ ШИИТПИРЛИГ ҮЕЗИ

СЭКП Төп Комитединин сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарын шийтпирлеринде көдээ ажил-агыйның бүгү культураларының дүжүттүүн бедилер дугайында салдынган улуг сорулганы боттандырар дээш бистиң областың колхозчу тараачынары, машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарның ажилдакчылары бүгү улустуң социалистг чарыжына кирип, улуг сорук киришкенин демселеп турарлар.

Обласка бо чылын тараа культураларының га бүрүзүден 16,9 центнер, чазын чаптып тарыыр кызылгастан—17 центнер, сугаттың черлерден—24 центнер дүжүт алырының сорулгазы салдынган болгаш чамдык ажил-агыйлар оон-даа бедик хүлээлгени алган.

Бо чылын тараа культураларының тарылгазын Таңды, Каа-Хем болгаш еске-даа чамдык районнар май 10-да, а область нитизи-биле май 20-де күүсеткен болгаш оң штинде аш-чөмүнчү кол культуразы—кызылгастан азыр тарытылган. Обласка чазын чаптып тарыыр бүгү көдээ ажил-агый культураларының тарылга планы 103,8 хуу күүсеткенге. Бо болза, бедик дүжүт дээш демселдиз баштайгы чугула үезидир. Ийи дугаар чугула үе—тарааның чайгы ажаалгазы болур болгаш оон иштинде суггарылга кол болур.

Ам үеде баштай чаптып тараан тарааларының үнүжү элээн бедил турар болгаш өл-чачыс эвээш болуп турарында хөрүнүнү шыгы кургал, суггарылга шыңгы негетинип турар. Суггарылганың бо шийтпирлиг үезин чамдык көдээ ажил-агый артельдери чедишкенин ажилгалар турар. Кызыл районнуң «Баян-Хем» колхозу 274 га тарааның бирги суггарылгазын дооскан. Улуг-Хем районнуң Сталин аттыг, Барыш-Хемчик районнуң «Большевик», «Кызыл тараачы», Бай-Тайга районнуң «Муриакчы» болгаш Сталин аттыг колхозтарының хову ажалының бригадаларының кежигүннери суггарылга ажилын база багай эвес чорудуп турарлар.

Ынчалза-даа тарааның чайгы суггарылгазы район болгаш колхоз буюрунда бир дөмей чорутуңмай турар. Ылангыя областың чүгле суггарылга-биле дүжүт алыр чавыс чери болур Каа-Хем район эртен чылын суггарылганы багай чорутканындан эң куду дүжүт алган практиказын бо чылын база каттаптай берген. Районнуң тарылгазынчы барык кол нуруузу сугаттың черлерде кирезинде-ле бо чылдың чаксы тарылгазын каш хонуктун иштинде кургакка чаптып доозупкан. Кыш дургузунда хөрүнүгө чыгынган өл-чык биле үнүп келген тараалар ам суггарылганы шыңгы негеп, харын чамдыктары кадып, үнүжүн ара соксандып турда-ла партиязын Каа-Хем районому, райкүском болгаш МТС база колхозтар баштаар черлери кандыг-даа хемчеглер албайн, суггарылганы ала-чаяаарлаашкынга кирген. Районнуң колхозтарына суггарылга ажилын чорудар 110 кижини райкүском орук аштаалгазынче мобилизастап, шын эвес чорукту кылган. Оң түнчелинде июнь 8—9 хүннеринде колхозтарның бүгү шөлдеринге чүгле 23 киж и тараа суггарып турган.

Ол районнуң Молотов аттыг колхозуна 32 кижинин орунуна чүгле 8 киж и тараа суггарып турганындан суггарып ужурулу 600 ажы га тарааның чүгле 100 га кирези суггарылган.

Волга-Актюбин ыйгылаан ажылдалда киирип турары

СТАЛИНГРАД. «Сталинградводстрой» трест Волга-Актюбин ыйгылаанда тууду уцастогун тургускан. Мында сугаттыг черлери үерден камгалаарының болгаш колхоз черлеринде суггарылга системаларын турдарының талазы-биле ажилдары эгелээн. Краснослободский, Средно-Ахтубинский болгаш Ленинский районнарның колхозтарында элээн каш муң-муң гектар черлерде чаа-суггарылга шөлдери кылып турар. Хоорай чоотунда турар Киров аттыг болгаш Май I аттыг колхозтарның шөлдеринде Волганың чаксы суунуң алыр черлеринден тарылганы камгалаарының 50 километр дүртүг чалын кылып турар. Тууду участогунда күчүлүг чер казар машиналар ажилдап турар. (СЭТА).

НЕФТЬ ТЫВЫЖЫНЫҢ ЧАРТЫН ЧЫЛ ПЛАНЫН КҮҮСЕТКЕН

ЧКАЛОВ. «Бугурусланнефть» трестинин нефтичлери СССР-нің профэвилелдеринин XI съездинге улуг күш-ажылчы тиилелгелерлиг ужурашкан. Олар суук оттулар тынган турган. Сугаттыг тарааның хөй кезин элээн Аймагырлыкның үш адыркы бугазына тура-ла 4 киж и тараа суггарып, четкилик турганында тараалар кончуг кускаан.

Бедик дүжүт дээш демселдиз сорулгазына дүүшпес шак мындыг шын эвес практиканы Чаа-Хем районнуң удурткучулары доп-дораан чайладыр ужурулу.

Областың девискээринде сугнуң курлавыры четчир. Бо үеде тайгалардан, хемнер баштарында эрип баткан суглар кайы-даа хемнерин долуп турар. Ам ону ажыглапайн, агаар-бойдустун идегел чок чорун кордап олудар хөби-бодалды бедик дүжүт дээш демселге хоралыг чорук кылдыр көөр херек. Ам суггарытымаан тарааның үнүжү өөндөлө-вес болгаш оон бедик дүжүт алдынас.

Мооң ужурунда колхозтарның, совхозтарның удурткучулары болгаш бригадирлер тарааның чайгы суггарылгазынче онза кичээнгейи салыр ужурулу. Колхозтарда суггарылга бөлүктөрүнүн составын дуржулгалык суггарыкчылар-биле четчелээр, чамдык таварылгаларда артык киж и күштерин мобилизастаар хемчеглерни ап тургаш, суггарылганы бүгү-ле черлерге хүн-дүн чок калбатып, би-чи-даа үзүктөлдирбес херек. Бар турар сугларын чөп ажыглар төлээде, суггарылга бугаларын удур септээр, чаа суггарылга системаларын калбартыр, арыктары белеткээр болгаш суггарылганы планнык-биле чорударын организастаар.

МТС-терин агрономнары болза, бедик дүжүт дээш демселдиз организакчылары болур. Оларың бо үеде бир чугула хүлээлгези чүл диез, суггарылганың темпизин болгаш шынарын контрольдаары, чепестерин доп-дораан чайладыр, суггарылганы чедишкенин чорударына колхозчу тараачыларга боттүг дузаны чедирери болур. Бир дугаар ээлчегде суггарылга шыңгы негетинип турар черлерин тараазын суггарып ужурулу.

Тарааның суггарылгазында аңгыда, оң бок үнүштерин аштап арыглаары, көдээ ажил-агый культураларының хоралакчылары-биле демселдиз бүгү-ле аргаларын ажыглаары, тарааның камгалалын шыңгы тургузары эржежок чугула. Сүт-Хөл районнуң Суг-Акс суурунда ажилчын, албан-хаакчыларының инкети Киров аттыг болгаш «Сталинич орук» колхозтарның тарааларын хүн бүрү оттап, чаа ба-зы турары ышкаш үлегер чок, буруулу чорукту канчап-даа болду-бас.

СЭКП райкомнары, колхозтарда, совхозтарда партия эге организациялары болгаш коммунистер областың тараачыларының бедик дүжүт чедиш алыры-биле социалистг чарышка алган хүлээлгелерин алдарлык-биле күүседири хандырар дээш социалистг чарыштын тугун бедик көдүрер, агитас-массалыг ажилды күш төлдери, мурнакчыларының дуржулганын негеттерди, киж и бүрүзү суггарылганың нормазын ажыр күүседи-рин чедиш алыр хүлээлгелиг.

Ам бедик дүжүттүг салым-чааның суггарылга шийтпирээр. Бар турар суг курлавырын чөп ажыглап, суггарылганы агротехниктиг чурум өзүгээр шын чорудуп тургаш, колхозчу ховулардан чагай дүжүттү өстүрүп алыр бистиң социалистг Төрэн чуртувустун мурнунга улуг алдарлыг херек болур.

Бистиң областың төвү—Кызыл хоорай чыл келген тудум улам-на чагайжыды өзүп, танышымас кылдыр чартынып турар. Сөзүгү беш чылдарың дургузунда чүгле тууду трестизиниң күжү-биле бизне 27 миллион ажыр рубльдин чурттагала бажынары кылдынган. Бо чылын хоорайга мурнуку кайы-даа чылдардан саның болгаш хемчээлиниң-даа талазы-биле хөй туугларны кылыр көрдүгөн. Чүгле тууду трестизиниң күжү-биле бизне 13,5 миллион рубльдин тууглары кылдынар.

Хоорайның кол Ленин кудумчузунга чоокку үеде кылдынар (бирги кадынга магазинер ажилдаар) 16 аал ишти чурттаар үш каът тууглардан аңгыда сентябрь 1-де ажылдалга кирер көдээ ажил-агый техникумуның 3 каът даш тууду доозулган турар.Ында хөй аудиториялардан аңгыда, лаборатория өрээлдери, техниктиг кабинеттер, 300 дөрбелчин метр шөлдүг көрүкчүлөр залы болгаш 160 метр шөлдүг спорт залы база бар.

Ленин болгаш Чулдум кудумчуларының азынча чаа шөл кылыр төлөвилетинген: Кызылдың төп кезезинде кинотеатрның тууду эгелээн. Элезин кудумчунда кылдынып турар, ам доостур четкен божуур бажың чаа совет техника-биле таарымчалыг дертинер, ол бо чылдың октябрьда ажылдалга кирер. Ажылчын кудумчунда туутуну турар уруулар санын чаа бажыңы нормазына доостур. Ол ышкаш 8 аал ишти чурттаар бажының, № 10 шкөланың болгаш хоорайда эгелээн еске-даа тууглар багай эвес темпиз чоруп турар.

Тууду трестизинде дашчылар Цуканов, Комбуи-оол, Данзы-Белек, шукатуржулар Пичугина, Писарева, бизанчылар Житкова, Дресвянинов, монтажчы Женилес, Плюш ышкаш болуңу ажылынга мастерлер хөй. Бүдүрүлгени ооналдын ыракта ажыр күүседип турар мурнакчалык коллективе ам хүн бүрү немежиб турар.

Хоорайның үлетпүрлүг кезинде улуг-улуг тууглар улам-на калбарып турар. Механизастаан хлеб заводунун, дээрбениң, пиво заводунун болгаш эът комбинатының тууглары эгелээн. Бус-биле ажилдаар электростанцияны тулар шөлдү туугулар шийгээдип алырыны киирипкен.

Чаа чээшкниге бижидишкни бүгү чуртта улуг чедишкниг чоруп турар

Бакунун нефтичлеринин сөзү
БАКУ. Күрүнениң чаа чээшкенин үндүргениге Бакунун нефтичлери улуг сепкил ханышкының ужурашкан. Тывыш черлеринге, заводтарга болгаш еске-даа бүдүрүлгелерге база албан черлеринге хөй киж и киржикчилиг хуралдар болган.
Сталин аттыг нефть болбаазырадып кылыр заводтун чехтериниң бирээзинге болган хуралга хоочун ажилчын Абдул Али-ра өс алгаш, мында дээн:

—Чаа чээшкни болза, бистиң чуртувуска коммунистг тургузушкунуң улуг программаның боттандырыныңа дузалар. Оон кирип турар хөриг фабрикаларын, заводтарын, чурттагала бажычларының, санаторийлерин туудушкунуна, миллион-миллион гектар кур черлери ажылдалга киирениге баар. Чээшкни үндүргениниң дугайында чазактың шийтпирин бистиң коллектив чүдүлүг деп көрүп турар. Ынак Төрэн чурттуң чечектелишкенин херезинге бодуустун күш-ажылчы шыгжамырларынык кезин берээлинер.

Орджоникидзевикий районнуң үшкү тывыжының нефтичлеринин хуралына мастер Е. Алексаниның меделгэни болза:

—Бистиң чээшкениниң улустуң чагай чорууну улам ыңайгы өзүл-дезинге, ажылчы чоннарның амыдыралың экижидерине бараан болуп турар. Мынчангаш чаа чээшкниге күзелдин-биле бижидер мен.
Бакунун бүдүрүлгелеринге болгаш албан черлеринге чээшкниге бижидилге найырдалды эртен. (СЭТА).

Найырдалгы бижидилге

СТАЛИНАБАД. Фабрикаларда, заводтарга, рудниктерде, нефть тывыштарына, колхозтарга болгаш совхозтарга чаа чээшкни үндүргениге холбаштырган ажылчы чоннарның хуралдары болган.
Сталинабадта пөс-таавы комбинатының туудушкунуна болган хуралга туудугу Хусан Кокоевтиң чугаалааны болза:

—Чаа чээшкниге улуг күзелдин-биле бижидил тур мен. Мээң акшам социалистг Төрэн чурттуң күчүзүн улам ыңай быгыглаарыңа, улустун материалдыг чагай чоруун бедилеринге баар дээрзин билер мен. Совет кижилер боттарының күш-ажылчы шыгжамырларының кезин күрүнуге чедиргеш, кижиниң күш-ажылы чигидил турар нарын машиналарын, улуска продукцияны бүдүрүп үндүрүп турар фабрикаларын болгаш заводтарын, чаа-чаа кадык-камгалап черлерин, театрларын, шкөлаларын ап турар.

Туудугуларның хөй нуруузу хурал соонда доран-на чээшкниге бижидил эгелээннер.

Республиканың бүдүрүлгелеринде албан черлеринде, колхозтарнда, совхозтарында болгаш МТС-теринде бижидишкни улуг көдүрүлүшкүңү эртип турар. (СЭТА).

Улус ажил-агыйын улам көдүрери дээш

ВИЛЬНИОС. Чаа чээшкни үндүргениниң дугайында СССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын Литваның ажилчы чоннары улуг көдүрүлүшкүн-биле уткаан.

Клайпеданың «Гульбе» деп пөс фабрикасы. Бо бүдүрүлгө сөөлүг чылдарда ада-чурттуң чаа техника-зы-биле чепселгенге, продукция бүдүрүлгези каш катап улгаткан. Маңаа чээшкниге бижидишкни патриотчу улуг көдүрүлүшкүңү эртен. Ийни пөс-таавы чехтиниң коллективиниң хуралында мастер Дузалакчы Вольдемарас Антанавичустун меделгэни болза:

—Совет чээшкенин бистиң алдарлыг социалистг Төрэн чуртувустун экономиктиг күчүзүн улам быгылап, улустун чагай чоруун бедилдип турар. Бистиң киж и бүрүзү боттарының шыгжамырларын күрүнуге күзелдиң-биле бээр.
Вильнюс университетинин медицина салбырына хөй киж и киржикчилг хурал болган.

—Чон дугайында партияның болгаш чазактың салып турары улуг сагыш салышкыны совет киж и-

лер үргүлчү билип турар. Чаа чээшкни болза, эртемниң, культураның улам ыңайгы хөгжүлдезинге, ажилчы чоннарның амыдырал деңдери бедилеринге бараан болурун билер бис—деп башкы эш Римшайте чугаалаан.

Республикада мурнакчы МТС болур Пасвальск МТС-тиң коллективиниң хуралына трактор бригадызының бригадири Повилас Латинскастың чугаалааны болза:

Чаа чээшкни болза, көдээ ажил-агыйның улам ыңайгы көдүрүлүшкүңүге, МТС-териниң материал базаны быгыглаарыңа улуг рольду ойнап турар. Бистер механизаторлар чээшкни үндүргенин чаңгыс эп-сеткилдиг чүдүлүнүп тур бис. Партиянык болгаш чазактың салган сорулгаларын алдарлык-биле күүседириңе бүгү күжүвүстү салыр бис.

Чаа чээшкниге бижидишкни бүдүрүлгелерге, албан черлеринге, өөредилге черлеринге, колхозтарга, совхозтарга болгаш МТС-терге улуг көдүрүлүшкүңү эртен.

(СЭТА).

Чаңгыс эп-сеткил

Кызылдың М. Раскова аттыг даараныла комбинатының коллективин СССР-нің улус ажил-агыйын хөгжүлдериниң Күрүнү чээшкениниң дугайында меделэни болгаш СССР-нің Саң министри эш Зверевтиң чугаазын радио дамчыштыр улуг кичээни-гей-биле дынаан.

Бистиң чурттуң күчү-шыдалын улам быгыглаарыңа болгаш ажилчы чоннарның материалдыг чагай байдалын экижидеринче үлгэнган Совет чазактың ол доктаалын изири-биле улуг албышаан, даараныкчалар бижидишкенин ол-ла доран организастыг эгелээн. Бижидишкениң даңызына бригадир эш Ведерникова, эштер Терентьев, Черепова, Михайлов олар бир дугаарында аттарын салганынар.

Күрүнениң чаа чээшкенинге бижидишкни коллективтиг чаңгыс эп-сеткилдин көргүскөн.

Совет чазактың ол доктаалын изири-биле улуг албышаан, даараныкчалар бижидишкенин ол-ла доран организастыг эгелээн. Бижидишкениң даңызына бригадир эш Ведерникова, эштер Терентьев, Черепова, Михайлов олар бир дугаарында аттарын салганынар.

Күрүнениң чаа чээшкенинге бижидишкни коллективтиг чаңгыс эп-сеткилдин көргүскөн.

Колхозчуларын салышкыны

Күрүнениң чаа чээшкениниң дугайында меделэни дынаан доран-на Би-Хем районнуң «Кызыл тараачы» колхозунун кежигүннери чээшкниге чаңгыс эп-сеткилдиг бижидил эгелээн. Митингиге киришкенерлен ол-ла хүн бизне 15 муң ажыр рубльдин облигацияларын алган.

Чонун байлак амыдыралына болгаш чагайжыдылганың улуг херезинге холбашкан күрүнү чээшкениниң таралдыгзы Би-Хем районнуң өске-даа колхозтарында бедик көдүрүлүшкүнүг чоруп турар.

Улам бедик көргүзүлгелер дээш

«Тыва алдын» трестизинин АТК коллективин ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын улуг өөрүшкү-биле уткаан. Баштайгы кезге-ле коллективтин 110 кире кежигүннеринин 98 хуузу чээшкни тарадылганына киржип, патриотчузун илереткен.
АТК сөөртүлгениң чыл, квартал, ай планнарын үргүлчү ажыр күүседип келген. Эштер Астафьев, Поляков, Чернышева, Макаров, Агалаков, Игнатев болгаш өскелериниң-даа социалистг чарыштын тугун улам бедик көдүрүп, хүлээлгелерин каш даңкыр бедилер дугайында үндүрген саналын ол коллектив чаңгыс үн-биле деткээн.

Төрэн чуртка ынакшыл

Каа-Хем районнуң ажилчы чоннары Күрүнениң чаа чээшкенин үндүргениге бүрүн каттышпышаан, Төрэн чуртунга кызыгаар чок ынаан улам-на илередип турар. «Ленинич орук» колхозтуң кежигүннери эштер Сарпулов, Никифоров олар 200—200 рубльдин, «Октябрьның 30 чы-

лы» колхозтуң кежигүнү эш Тозур-оол 350 рубльдин облигацияларын туда салып алган.

Улус ажил-агыйын хөгжүлдериниң күрүнү чээшкенин албан организация, бүдүрүлгө черлеринде, колхозтарның бригадаларында улуг көдүрүлүшкүңү таратынып турар.

Чонун байлак амыдыралына болгаш чагайжыдылганың улуг херезинге холбашкан күрүнү чээшкениниң таралдыгзы Би-Хем районнуң өске-даа колхозтарында бедик көдүрүлүшкүнүг чоруп турар.

Чонун байлак амыдыралына болгаш чагайжыдылганың улуг херезинге холбашкан күрүнү чээшкениниң таралдыгзы Би-Хем районнуң өске-даа колхозтарында бедик көдүрүлүшкүнүг чоруп турар.

Даразындагы чылда 32 болгаш 48 аал ишти чурттаар үш-үш каът ийи чурттагала бажынары туутунар, оларныкы бирги каъттарына магазиннер турар. Оон ыңай универмагай, ресторанның, пионерлер бажыңының, автовокзалдың, областың партия-совет шкөланың бажынары туутунар.

Ажылдарнык хемчээли улуг. Ынчангаш туудун темпизин күштелдирери болгаш шынарын бедилер туудугулардан кажанызындан-даа артык негетинип келгени тодаргай. Төрэн хоорайың чагайжыдылары бо улуг херезинге Кызылдың чурттакчы чоннарынык идеялиг кирижилгези, хөй-иштиң организацияларының дузазы үнү-биле негетинип турар.

Тарааның чайгы ажаалгазы

Улуг-Хем районда Маленков аттыг колхозтуң бирги хову бригадалыг чаксы хову ажалын 6 хүннерде дооскан турган. Агротехниктиг негелделерни чөп ажыглаанында бригаданың биче Баян-Колда 302 гектар кызылгастың үнүжү багай эвес бо-луп турар. Колхозтуң ында 157 гектар чиггетараазының болгаш 50 гектар сулазының үнүжү база эки.

Тараачыларың амыг кол кичээнгейи тарааның чайгы ажаалгазынче ылангыя суггарылдаже үлгэнган. Бригада 4700 метр суггат бугазын чогуур өйүндө кылып дооскаш, тарааның баштайгы суггарылда элээн хандырган. Чүглө ол эвес, бок үнүштерни арыглаарыңа база улуг кичээнгейи салып турар.

Районнуң культура бригадалы

Бай-Тайга районда культура бажыңы багай эвес ажилдап, организастыг кезжелерин, номчулгаларын, оюн көргүзүлгелерин доктаамал чорудуп турар. Ында бот-тывының уран-чүдүлдүк бөлүмү чүглө Тээли суурга эвес, колхозтар төптөрүнө, бригадаларга солун концерттерни үндүрүп келген.

Районнуң ыраккы көдээ Соведи болур Мөңгүн-Тайгада колхозчу малчынарының негезин өзүгээр культура бажыңы 10 киж и составтыг бригадала организастаан, олар июнь 8-те Мөңгүн-Тайгага чорупкан. Бот-тывының уран-чүл бөлүмүнүн эң эки киржикчилеринен тургустунган ол культурада дыка солун программаларыг, ол бесета, номчулга база чорудар.

Белеткел эки чоруп турар

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чыды» көдээ ажил-агый артелиде чеди чыл шкөлэзи (директору эш Калчыр-оол) чаа өөредилге чылыга белеткелди эки чорудуп турар.

Школа бо чылын 900 кубометр оттулар ыш хал белеткээр планын. Ону тайгага бүрүнү-биле хал белеткээр турган болгаш ам школа чанынче сөөртүлгезин доозуп турар. Оон ыңай 10 тосна хөмүр дашты база дүжүрүп алган.

Школа бажынарының капитал болгаш үрреке септелгелери дүрген темпизил чоруп турар. Ында 18 киж и ажилдап турар. Септелгеге хергелетинер 10 муң кезек тууйбу белен бар. Септекилер июньнун 25-ке чедир 15 контроркаларың чартып кылыр сорулганы салгаш, 9-ка чедир 6-ны доосканнар.

Шкөланың дирекциясы кол септелгелерни июльдуң 1-ге чедир доозар сорулганы салган. Школа девискээрин доландыр 400 метр черге херим тулар. Колхозтуң тууду бригадалык шкөланы кырыкалар болгаш ишти-ки нарын херекселдерин немей кылыр. Оон ыңай 2 аал ишти чурттаар башкылар бажының сөөртүп тулар болгаш ам бар бажычтарынык септелгелерин чорудар.

Кылыр ажилдар план өзүгээр чоруп турар. Септекилер школа бажынарының чугайлаашкыныне болгаш буудушкунуңа ам удавас эгелеп кирер деп турар.

Чаш калды бүрүн камгалап ап турар

Өвүр районнуң «Кызыл тук» колхозунун хөй фермазының 1017 баш хойлары хураганнаан, оларныкы 1023 баш хураганнары болгаш төрөөн 432 өшкүлериң 440 аңайлары менди алдыган.

Хойжу Найдын болгаш өшкү кадарчылары Хурагандай, Хунажик боттарынык ажаап турар шээр малынык чаш төлүн чаңгыс-даа хорам-ча чожи алган бол

ССРЭ-нің профэвилелдеринин XI съездизи

Профэвилелдеринин XI съездизи ажилы беш хун үргүлчү турар. Оң индиринден үлетпүүнү, транспорттук болгаш көдөз ажилы агынды чаарткычылары активтер, профэвилел органнын удурукчулары, министрлер санал берип турар. Олар совет кижилериниң күш-ажылды оңдуркүчлүү бедилерине, продукцияны бөдүрүп үндүрерине, углеандыган чогадыкчы инициативанын дугайын чогаалап, четпестерин шүгүмчүлөп база профэвилелдеринин ажил-чорудулгазына экижидер дугайында саналдарны киририп турар.

Үлетпүү бөдүрүлгелеринин ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын коллективтеринин профэвилелдеринин XI съездизинге алды кыялды алган социалистик хүлээлелерин күсеткенинин дугайында, бөдүрүлгө планнарын хуусаа бетинде күсеткен дугайында хөй сангы телеграммалар, чагаалар болгаш репорттар съездинин адынга кээп турар. Машина-трактор станцияларынын болгаш совхозтарнын аялдакчылары тарылганы хуусаа бетинде дооскан болгаш кур ооза куруккан черлерин шигээди алырын панын күсеткен дугайында медээлерин чорудуп турар.

Даштык чурттарын яны-бүрү профэвилел организациялардан хөй-хөй телеграммалар съездинин адынга келген.

Съездинин июнь 11-де эртеги хуралына ВЦСПС-тин болгаш Төп ревизия комиссиянын өтөт илеткелдеринин талазы-биле санал-оналдар үргүлчүлөш турган.

Бир дугаарында санал берген ВЦСПС-тин бөдүрүлгө-массалык кылдынын эргелекчи В. Г. Смулянов килицтин ажилында улуг четпестерин демделеп турган съездинин төлөөлеринин шын шүгүмчүлөни биленин. Килдис чарыштык практикасы сула өөренип, профэвилелдеринин ажилын дуржулгазын өй-шанда байытпай, профэвилелдеринин төп комитеттеринге болгаш чөвүлелдеринге ооттуг дузаламчыны өзөш көргүзүп турган. Килицтин ажилдакчылары ооттарынын ажил-чорудулгазын экижидеринге хемчеглерин ап турар.

Чарыштын тилекчилери бөдүрүлгелерге тыпыры-биле 2 муң кире шыкчи кызыл туктарын болгаш ымпелдерин, оң иштинде СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 256 туктарын болгаш ВЦСПС-тин, өвнел болгаш эвилел-республика министрстволарынын 602 туктарын тургускан деп эш Смулянов чогаалаан. Коллективтеринин мурнакчыларын шаңаанынга чүгө эртен чылда бесин чарытты мылларду руоль чарыгдатынган турган.

Чогаалчы М. Г. Бараташвили Грузиянын культуру аялдакчылары көдөз ажил-агынга кайы-хире дузаны көргүзүп турар дугайын чогаалаан. Республиканы эртемдер Академиясы, чогаалчылар эвилели, театрлары, филармониялары, клубтары болгаш өске-даа культуру-чырыдышыктын албан черлери көдөз лекцияларын, литература кежээлерин, концерттерин организаастап, шилерин үндүрүп, көдөзниц культуру албан черлеринге оларнын ажил-чорудулгазын экижидеринге дузалайып турар.

Профэвилелдеринин Бүгү-индий конгрессинин оргкомитетинин даргазы Сатьяприн Баннерджи сөс алган. Ол Индиянын хоочун профэвилел организациясы—профэвилелдеринин Бүгү-индий конгрессинин болгаш Индиянын миллион-миллион ажилчы чоннарынч мураундан съездинин төлөөлеринге болгаш Совет Эвилелиниң бүгү улустарына акы-думанын байырын чедирген. Совет Эвилелиниң болгаш Индиянын улустарынын арасында мөнгө найыралга алдар болдурган йөрээлди Баннерджи олуртуканнарынч димиттиг адыш чашаакчыны-биле салган.

Япониянын профэвилелдеринин Чигине чөвүлелиниң төлөөлеринин удурукчузу байр чедирип чүве чогаалаан. Япон ажилчылар Совет Эвилелиниң болгаш бүгү делегейин ажилчы чоннары-биле харылзааны моон сонгаар-даа быжылгаар болгаш улустун эрге-ажыктары дээш, боду-иүгү Төрөз чуртунун национал хамаарышпас чоруду, бүгү делегейге тайбын деп түлөлуңа чедир демисежир деп ол меделгээ.

Новокраматорскиниң Сталин аттыг

заводунун коллективинин чогадыкчы куш-ажылынын дугайын, продукцияны бөдүрүп үндүрерин көүдөдилер дээш социалистик чарыштын дугайын съездиге завод комитетинин даргазы И. А. Антипенко чогаалаан.

Эш Антипенко Аар машина тудуунун министрствоу заводтун ажилын билбес байдал-биле планнап турар деп шүгүмчүлээ.

Индирде — Индонезиянын профэвилелдеринин Төп Федерациянын төлөөлөгчиси Мункр. Профэвилелдеринин Бүгү-делегей Федерациянын үдуртулгазы-биле индонезий ажилчылар боттарынын демиселинге улуг чедишкенини чедип алган деп ол чогаалаан. Индонезиянын демокарттыг күштери болза, чуртту империалисттик шериг бөлүгүлдеринин системизиче кирип турттар дээр иштики реакцияныч орадакчылыкчынарына улуг чедишкенини демисежип турар.

Индонезиянын улусчу мастерлеринин кылып күсеткени ус-тымыш кылыгынын дурзулерин Мункр съездиге белек кылдыр дамчыдып берген.

Гватемаланың ажилчы чоннарынч Бүгү-нिति конфедерациянын секретары Вирхилио Герра съездиге изип байыры чедирип чүве чогаалаан. Гватемаланың депшиллини оруу-биле бурунгар шимчээрин саладырын орадакчып турар күштерге удуру Гватемаланың улусу демиселди кичаар чорудуп турар дугайын ол чогаалаан.

Эртеги хуралга СССР-ниң Туду материалдар үлетпүүнүн министринин орадакчысы И. И. Лебедь, Казак республиканың профэвилелдеринин Чөвүлелиниң даргазы И. Ш. Шарипов, Дулейтиң фарфор заводунун аялдакчысы А. И. Соманова, далай болгаш хем флодунун ажилчынарынын профэвилелиниң ТҚ-ның даргазы А. И. Коткин, химия үлетпүүнүн ажилчынарынын профэвилелиниң ТҚ-ның даргазы Н. М. Ковалев, электри станцияларынын болгаш электри үлетпүүнүн ажилчынарынын профэвилелиниң Төп Комитетинин даргазы М. Я. Александров олар база санал бергенер.

Июнь 11-де кежээки хуралга ВЦСПС-тин болгаш Төп ревизия комиссиянын өтөт илеткелдеринин талазы-биле санал-оналдар доозулган. ВЦСПС-тин даргазы Н. М. Шверник түнел сөзү-биле чүве чогаалаан.

Съездинин төлөөлери ВЦСПС-тин болгаш оң килистеринин ажилын чөптүг шүгүмчүлөш деп Шверник чогаалаан. Бөдүрүлгө-массалык ажилды килдизин, ол чарыштын, бөдүрүлгө чаарткычыларынын дуржулгазын непередириинин айтырыларын четпес аялдап турганы дээр шүгүмчүлөшү шын.

Эш Шверниктин чогаалааны болза, профэвилелдеринин төп комитеттери болгаш оң чер-черде органны ажил телеверинин болгаш куш ажилды нормалаарынын айтырыларынын талазы-биле боттарынын ажилын экижидип, профэвилел организацияларынын кичээнгейин куш ажилдын бөдүрүлгүлүү бедилерине, продукциянын шынарын экижидеринге болгаш бот-үвени чингедиринче, ажил төлөверинин ролон күштелдиреринче угландылар ужуруду. Ажилчы чоннарынч социал страхованезинин херээнге, куш-ажылды камгалалыныч болгаш техниканын айылы чок чорунун талазынча профэвилелдеринин ажилын экижидерин эргежок чугула. Куш-ажыл курлавыларынын школаларында бөдүрүлгелерге кээп турар аныктарын дугайында сагыш чоаашкындын улуу-биле салыр херек.

Профэвилелдеринин XI съездизинге Коммунист партиянын болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чедирген байырында совет профэвилелдеринин мурунда салдыган сорулгалары олар алдарыны-биле күседип деп эш Шверник түнелинде чогаалаан.

Съезд Бүгү-эвилелдик Профессинал Эвилелдеринин Төп Чөвүлелинин ажилын чүүлдү деп көргөн шипт-пирий хүлээп алган болгаш ревизия комиссиянын илеткелги бадылаан. ВЦСПС-тин өтөтүг илеткелдин дугайында съездинин доктаалынын төлөвилелин белеткээр талазы-биле комиссияны сонгаан.

Профессинал эвилелдеринин Уставында өскерилгелер дугайында илеткелди кылары-биле ВЦСПС-тин

секретары Н. В. Поповага сөс берген.

Амгы күштүг турар Устав партиянын XIX съездизинге чедир үш ажыг чыл бурунгаар хүлээп алынган деп Попова чогаалаан. Ычангаш ук Устав болза, сөөлгү чылдарда профэвилелдеринин ажил-чорудулгазын практикасында тургустунуп келген чаа чүүлдерни долу хемчээл-биле илеретпейн, оларнын өскөн сорулгаларын тодаратпайн турар.

Профэвилелдери болза, массаларнын иштинге партиянын политиканын чорудукчулары болуп. Партиянын ажилдып кылган политикаын боттадылары профэвилелдеринин хандамырында тудуш херээ болуп турар. Чурттуг бугү күрүнө болгаш ажил-агынды амдыралыга профэвилелдеринин идеяжизин улам ырай бедидери негетинип турар. Оң ужурунда Уставтын кириде кезээнге профэвилелдери болза, күрүнө болгаш ажил-агын тудушкунуна, бөдүрүлгенин, куш-ажылдын, амдыралды болгаш культуранын айтырыгынын талазы-биле хообуларын аялдап кылырына идеякелчи кирип, ол хообуларын чыгылыш чокка боттадылар дээр демисежи деп айтыпшаан, немээрин саналдап турар.

Куш-ажылды бөдүрүлгүлүүнү бугү хемчеглер-биле өстүрер дээр, күрүнө планнарын долуур болгаш ажыг күседир дээр, ажил-агындын үзүктел чок көдүрүлүүнү дээр демисел профэвилелдеринин эч чогула сорулгалы болуп деп Уставка демделеп шынарын саналдап турар.

Профэвилелдеринин бугү ажил-чорудулгазы массаларнын бүүредиринин методунга, ажилчынарынын болгаш албан-хаакчыларын идеякелчи, инициативаны болгаш бот-тывынгыр чорун хөгжүдеринге үндөзүш тургустунур, профэвилелдери болза, бот-шүгүмчүлөдү болгаш ылаңгы адаанда өрү шүгүмчүлөдү калбаа-биле делгеридер, ажилчы чоннарынч херегелдерин болгаш негелдерин дичангыры-биле көөр хүлээлгелин дээр дугайында немелден Уставка база кирип турар.

Уставтың бөлүктөринде кирип турары, профэвилелдеринин структуранын болгаш эрге-хүлээлгелерине хамаарышкан чамдык өскерилгелер болза, бугү профэвилел зөөлоарын ажилында кол үргөви, шиптирлерин болгаш айтышыкчынын чогадырына эвес, хары боттот органнын ажилы, хүлээп алдыган шиптирлеринин күссөлдөни хынаарына мөениер сорулгалык болуп турар.

Өскерткен Устав болза, бицин профэвилелдеринин организацияларына элээн сайзырангы чеспек болуп, оң дузаламчызы-биле олар массаларны кичизидер болгаш организаастар талазы-биле, оларны коммунизм тургузушкунуну улуг херээнге кириштирер талазы-биле боттарынын харысалгалык болгаш хүндүлүг хүлээлгени боттадылары улам улуг «нергия-биле үргүлчүлээр апар деп эш Попова түнелинде чогаалаан.

Н. В. Попованың илеткелинин талазы-биле санал-оналдарга Камгал үлетпүүнүн ажилчынарынын профэвилелиниң ТҚ-ның даргазы И. П. Гуреев, металл-конструкцияларнын Днепротрестов заводунун шиптыкчысы Ф. К. Петриченко олар чүве чогаалаан. Олар СССР-ниң профессионал эвилелдеринин Уставында өскерилгелер дугайында илеткелде киртинген саналдарын хүлээп алыр деп боттарынын төлөөлөгчилеринин мурундан саналдап турганнар.

Кежээки хуралга австри профэвилелдеринин каттыгышыкыннын «профэвилел чангыс-эвинин» фракциянын даргазы Готлиб Фнакс, Латин Американын ажилчы чоннарынч конфедерациянын төлөөлөгчиз Лоуривал Виллар, Ливаннын типография ажилчынарынын профэвилелиниң даргазы Саадздин Мунне, Индиянын «Хинд Магдул Собха» деп профэвилел төвүнүн чингине секретары Роджарам Шастри олар съездинин төлөөлеринге акы-думанын байырын чедирип, чүве чогаалааннар.

Келир эки үе дээр демиселге ажилдын агынды чангыс-эвинин быжыгып турар дугайын, оларга сорул кичирке үлөгер болза, тайбынды болгаш демократиянын лагеринин авангардында турар совет чурт болуп дээр дугайын олар чогаалап турганнар. Съезд ажилын үргүлчүлөп турар.

(СЭТА).

Шушенское суурже экскурсия

Июнь 12-де Каа-Хем районун Кеж-Хаак школазынын кончуг эки өөредилгели 14 орус болгаш тыва өөреникчилери В. И. Ленинин чурттал турганы Шушенскоежже экскурсиялап чорутканнар. Оларны школа директору баштап чорур.

Экскурсиялар Владимир Ильичиниң шөлүлөгө чоарап чурттап турган төөгүлүк черлери-биле таныжарлар.

О. САМБИЙ-ООЛ.

Мурнакчы трактор бригадазында

Ленин аттыг колхозта аялдап турар Шагаан-Арыг МТС-тиң бешик трактор бригадазы (бригадир эш Золотухин) 15 айт күжүнге шилчиге трактор-биле чымчак андарылга шилчидерге сезонда 500 гектары андарар дугайында социалистик чарыштын хүлээлгенин алган турган. Ол хүлээлге хуусаазында бүрүн күсетинген. Трактор бригадазы 1.100 гектар шөлүдү тарылганы 7 аял хүнүнде дооскан.

Ол бригада 650 гектар чайгы чер андарылгазын шагда-ла доозупкан болгаш 1 тонна кывар чүүлдү камнап алган. Тракторист эш Кукарин «Д1-54» деп трактор-биле чыл онаалдазын 35 аял хүнүнде долдур күсеткен, чымчак андарылгага шилчидерге 500 гектары, тракторист эш Дуганчал «АТЗ-НАТИ» деп трактор-биле чымчак андарылгага шилчидерге 330 гектарын бодууну эчээлде аялдап кылган.

Часык аялдакчыларнын талазы-биле социалистик чарыштын түнелин үндүрген МТС-тиң механикаторларын хуралынга эш Золотухинин трактор бригадазы чарышка мурнакчы болуп демделеткен. Бригада шилчир кызыл тукту чаалап алган болгаш МТС-тиң дирекциязындан радиоприёмник-биле шанаткан.

И. ОЛДЫРЕВ.

Магазин эргелекчинин эки аялы

Өвүр районун «Торгалык» колхозунда магазин (эргелекчи эш Баян-Талай) чоңуң херегелдерин хандырар, бараан саарылгазынын планын күседир талазы-биле кымык аялдап турар.

Совет салгыны улам ырай хөгжүдер хемчеглер дугайында база калбак херелдизин үлетпүү болгаш аш-чөм барааннарын бөдүрүп үндүрерин көүдөдилер, оң шынарын экижидер дугайында СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, СЭКП Төп Комитетинин доктаалдарын амдыралга боттадылар, ону чоңга талаштырар талазы-биле эш Баян-Талай эки аялдап турар. Оң магазини 1954 чылдык бирги кварталында бараан саарылгазынын планын 151 хуу, апрель болгаш май айларда планын база ажыг күсеткен.

Колхоз суурунда столоваяны бөчүлдүк мартта организаастаан, ында хлеб быжырар чер база бар, магазин ол черлерин эки хандырп турар. Часык тарылга үезинде ховуга аялдап турган трактористтерин болгаш колхозчуларын аш-чөм продуктулары-биле болгаш барааннар-биле база үзүктел чокка хандырп келген.

Эш Баян-Талай хуучуларнын өвүп турар негелдерин өөренимшаан, оларнын кол херелдери шай, тапкы, оттуг-ыаш, керосин болгаш өскө-наа белеткээрине, башкыларын, эмилирнин, албан-хаакчыларнын негелдеринге ээлдек эки аялдап турар.

Районун херегелд кооперациянын ол магазинде хамаарып турар хуучуларнын саны 260 четкен. Эш Баян-Талай кооперацияга чаа хуучуларны хөй-биле кириер, оларнын ортузунга массалык ажил чорудар дугайында улуг сонургалды. Бо чылын магазинин чаа бажыны туттунар. Аңаа херелээр ыаш бүрүн белеткеткен болгаш ону тударына колхоз-биле керээ чардынган. Чаа магазини тударына 59 муң рублдин сметазы бадылатынган.

Эш Баян-Талай бараан саарылгазынын болгаш белеткелдеринин планын долдур болгаш ажыг күседир дугайында хүлээлгени ылгаш. раймаг эргелекчиз эш Биче-оолду социалистик чарышка кыйгырган. Түнелдерден ап көөрге, хүлээлгелерин ол эки күседип турар. Эш Баян-Талай бодунуң идея-политиктиг билени бедидери-биле политбөлүмүнүн кичээлдерин үсейн, партия төөгүлүнүң допчу куруунуң чедги бөлүүнге чедир өөренип, «Тувинская правда», «Шын» солуннарын болгаш «Огоньку», «Агитаторуң блокнотуну» чыл хуусаалык чагыдын алган, номчуп турар.

Садыг кооперация аялдакчызы массалар-биле сырый харылаалык, оларнын негелдерлерин дичангыр болуп чорук—оң дорт хүлээлгези болуп деп чүвени ол эки билип турар.

К. КУНДУП.

Илеретинген четпестерни узуткаар

Бич-Хем районун төвү—Туран хоорайга районун көдөз ажил-агын аялдакчыларынин чөвүлөд хуралы болуп эркен. Аңаа «Часык тарылганын, мал кыштаглаашкыннын түнелдери болгаш тарааның чайгы ажаалгазынын, нитиниң малынга быжыг чөм-суурну тургузарыныч база колхозтарга болгаш совхозка туду ажилынын темпизин күштелдирериниң талазы-биле моон сонгаары сорулгалар дугайында» СЭКП райкомунун секретары эш Сорокин илеткелни чогаалашкан.

Илеткелчи районун колхозтары болгаш «Өкө» совхоз часы тарылганы болгаш малдын кыштаглаашкыннын эрткен чылдарга дөмөйлээрге бо чылын организаастыг эрттиргенин демделгээ. МТС болгаш совхоз тракторларын болгаш көдөз ажил-агын машиналарынын септелгелерин чогуур өйүнде шынарлыг чоруткан. Механизаторларын, колхозчуларын ортузунга социалистик чарыш калбарган. Оң түнелинде колхозтар часы тарылганы 6—15, а «Өкө» совхоз 8 аял хүннеринде бедик агротехниктиг деңгелге эрттирген. Кочетов аттыг колхоз (даргазы эш Гордеев, партия организациянын секретары эш Ершов) часы тарылганын белекелени организаастыг кылып, 6 аял хүнүнде дооскан, СЭКП райкомунун болгаш райкүсүмомун шилчир Кызыл тугун чаалап алган. Ында аялдап турар МТС-тиң трактор бригадалары бугү талазы-биле эки түнелин көргүзүп, эш Зуевтин бригаданы 2258 килограмм, эш Горбуновтуң бригаданы 752 килограмм кывар, чаар материалды камнап алганнар.

«Өкө» совхоз (директору эш Сметанин, партия организациянын секретары эш Дорощев) часы тарылганы бугү талазы-биле организаастыг эрттирген.

Районун колхозтары часы тарылганын планын нити-биле 103 хуу, тараа культуларына 103 хуу, кол культура кызылгасты 108 хуу күсеткен. Эрткен чылга дөмөйлээрге тарылга шөлүн колхозтар 415 гага, совхоз 210 гага көвүдеткен.

Социалистик чарышка алган бот хүлээлгелерин долдур болгаш ажыг күседип турар мурнакчыларын саны өскөн. МТС-тиң трактористери Тюлюш, Карашупов, Чамыян, Итпей, Быков, Мезов, Ломаченко олар хун нормазын үргүлчү 180—230 хуу күседип турганнар. Совхозтун трактористери Хольшин, Самарин, Доспан хүнде 36 га тараа чажар нормазын 60—90 га чедир чаштыгы турганнар. МТС-тиң колхозтарда агрономнары Дитов, Самарин, Стариков болгаш участок механиктери Тряпищин, Сантин, совхозтун кол механиги Дреко олар часы хову аялдакчыга эки аялдааннар.

Оң-биле кады часы тарылга үезинде илерэн четпестерни илеткелчи болгаш санал бергенер чидиле шүгүмчүлөш. Районун колхозтары часы тарылганын планын нити-тил-биле күсетсе-даа, чингетараанын, корнелодтарын, картофельдиң планын күсеттени. Оң кол чылдаганы колхозтарнын белекелениң кошкандан, машиналар септелгенин багай шынарлындан, куш-ажылды сагылга-чурумунун сулазындан болгаш механизаторлар болгаш колхозчуларнын ортузунга партияны политиктиг аялдакчыларын кошкак тургусканындан болгаш деп чүвени чөвүлөд хуралдан айткан.

«Тийлеге», «Кызыл тараачын» колхозтар часы хову ажилы эгелээрине чедир аял планын чок турган. Чамдык колхозтарнын хову бригадаларына үезин урар санаалар, айттың дериг-херекселдери, илчилер чедийшип турган. МТС-тиң трактор бригадалары хову турдаларынча шагда-ла үнгөн турда, Ленин аттыг, «Кызыл тараачын», «Тийлеге» колхозтарнын хову бригадалары белеп эвес турганнар. МТС-тиң трактор паркынын септелгенин шынар чок чорутканындан хову ажилынын үезинде тракторлар

ээлчегде 306 катап, азы 22 хуу, оң иштинде техниканың багай эдилелдеринден ээлчегде 10—12 хуу чедир анаа туруп турган. Часык хову аялдакчылары «Тийлеге», «Искра» болгаш Ленин аттыг колхозтар организаасталазы-биле куду деңгелге эрттирген.

Часык тарылганын чоруп турарын үезинде агротехниктиг чурумнарын үрээр фактылар көстүп турганы илерээ. Кочетов аттыг колхозта МТС-тиң агроному Яровиков селяк-биле тараа чаштырарынч бөдүүн нормазын бесин шып тургузуп шыдаван. «Тийлеге» колхозта агроном эш Горбенкоун контроль болгаш харысалга чок болганында 82 гага чашкан кызылтас үрезининин 10 хуузу черин кырында көстүп чыдар болган.

Районун колхозтары 410 раммаларнын рассадаларын олуртканнар. Картофель олуртушкуну улуг озалдаашкын чорутушкан.

Нитиниң малын кыштаглаашкыннын эрткен чылдарга дөмөйлээрге «Кызыл тараачын», «Тийлеге», «Кызыл сылдыс» колхозтар эки организаастаан. Ынды болза-даа чамдык колхозтар малдын кыштаглаашкынны организаастыг эвес белекеленип, малдын кышкы байдалына, аңаа быжыг чөм-суурну тургузарына кичээнгейин салбайн турганын фактылары илерээ. «Искра» колхоз (даргазы эш Захаров, парторганизациянын секретары эш Авдеев) малдын чөмин самчыдап садыглап, ылаңгыя малдын часы озалдаашкыннын үезинде синеги курап албаан укурунда дика хөй баш мал хорраан. «Тийлеге», «Искра» болгаш Ленин аттыг колхозтарнын удурукчулары малчынарынч амдыралынын, оларнын культуруг хандырлыгынын талазы-биле аялдак кичээнгейин кошкатканнар.

«Өкө» совхоз мал кыштаглаашкыннын ажилын харысалга чок көргөн. Мал чөмин үчөт, контроль чок чарыгдан. Хойларын тургузу азыраап, чөм төне бээрге, берге эвес одарже үндүргөн, оң укурунда дика хөй баш хой хорамчага таварышкан. Совхозтун мал аялдакчыларынын ортузунда куш-ажылды сагылга-чуруму куду деңгелге тургустунган. Совхозтун директору эш Сметанин, кол зоотехник эш Сухайбан, мал эмичин эш Тарасов олар малдын хөй-биле өлүп турарынын чылдаганын яны-бүрү аарылардан болган деп тайылбырлап турары шын эвес.

Малдын кыштаглаашкыннында улуг четпестерин кол чылдагааннарынч бирээш болза, кадрларын шилчип тургузарынч ажилын четпес удуруктагында деп чүвени чөвүлөд хуралдан санаан. Фермаларнын эргелекчилерин быжылгалав, үргүлчү солур, харысалгазын улгаттырбас, олардан шыгыны негелде салбайн турган.

Районун колхозтары эртен чылды тудуг планын күсетпезинер. Бо чылын туду ажилында байдал оң дээрлөвейин турар. Чүл дээрге, малдын 19 жаааларынын чүлге 3-үн, бөдүрүлгениң 17 тудуларынч 6-ын, чуртталганың 50 бажынарынчын 12-ин туткан. Эрткен чылдык чедир туттунмаан тудулары ам-даа хөй. «Тийлеге», «Кызыл тараачын», «Искра», колхозтарнын удурукчулары тудуг бригадаларнын составын колхозчулардан долдурбайн хуу кирилерин хөвөзлөп кирип туралып чөвүлөд хуралдын киржикчилери шүгүмчүлөш. Пилорамалар долу куш-биле ажылгатынмай турар тудуларын чангыс-ай хөвр-бире чорутпас, бригадалынч кижилерин өске аялдакчы чарыкчылар чоруктар ам-даа узуткатынмаан. Райпо, райветпур комбинады эргежок чугула херегелерин материалдар-биле колхозтарын хандырбайн турар.

Чөвүлөд хуралдык киржикчилери районун аялдак чоннарына кыйгырыг үндүргенер.

М. КАВАА-САРЫГ.

Колхозтун мурнакчы малчынары

Кызыл районун «Черби» колхозунун эш Сулуэмей эргелекчилээ хөй фермазын мурнакчылары эинтер Менгий-оол, Кавай-оол олар шээр малдын баш саны өстүрер, оң продуктулуун бедилер дээр дика кымык аялдакчылар турар. Ол хойжылар хураганнарын болгаш эиалыларын илери-биле кады одарладып ажарын хандырган. Ычангаш ийч хураганнар келеринин судун үргүлчү эе, чайгы көк ошту эки оштуг турган, дыка өзөр болгаш семирнип. Анай, хураганнар дорууга берген турар августуң эге үезинде оларын илерилинден үкеш, тускай кадарчыга хүлээдир. Менгий-оол 314 хойдан 330 хураганын, Кавай-оол 229 өшкүдөн 276 аянын менди алган.

Колхозчулар хөй дүгүн чидириг чокка кыгып алырынче кичээнгейин салган. Дөрт хун дургузунда 809 хойларын, 305 аңор уксаалыг өшкүлерин дүгү кыргытыган. Ылаңгыя

М. ЧЫДЫН.

Тарааның чайгы ажаалгазынче кичээнгей салыр

Бистиң областың колхозчу тарааныңы арасындагы эрткен чылдан кыска хуузада бедик агротехникти деңгемге эрттирген. Область чазын чайгы тарыры бугу көдөз ажал-агы культураларының тарылга планын 103,8 хуу күүсеткен. Часкы тарылганы доозары-биле бугу тарылга шөлдеринде бедик дүжүтү алырны демисели ооң-биле доозулан деп бодалар болза, шын эвес болур. Тарааның чайгы ажаалгазын чогуур өйүндө эки шынарлыг чорудары—бедик дүжүтү алырның үдөзун болур деп чүвени колхозтар баштаар черлери, бугу колхозчулар, партия, совет ажылдакчылары черде утуп болбас.

Тарааның таарымчалыг үнү өзеринге эки байдалдары тургузар дээш оларның чайгы ажаалгазын чорудар. Оларга эки ажаалганы тургузары дээр-ле үнүштүн үнеринге кемшичтүү чүдүлери болгаш шыкты өй-тап бээри болур.

«Ажаалга чокта, орулга чок» деп улустуң үлегер сөзү кончут шын. Малдың болгаш үнүштүг ажаалгазын чорутпай бедик орулганы черле ал болбас. Ычангаш тарааны кончут эки тарып каары чүгел ажаалгазын эгези болур.

Тарааның чайгы ажаалгазын колхоз, совхоз бүрүзү тус-тус шөлдер айы-биле бугу талагы паянап кылыр. Ажаалганың ол планын чогуур өйүндө эки шынарлыг күүседир—бедик дүжүтүү үдөзун болур.

Областың колхозтарында сугаттыг тарылга шөлдері хөй. Тарааның сугартылыгына кол кичээнгейни салыры чүгүла. Ам хемениң сугалары улгатканы-биле тарылга бугаларында эгэртимес сугаларын чөп ажылаарынче колхозтар баштаар черлери колхозчуларын эвилдээр херек. Тараа сугатар сугарткычыларын бөлүүнге ол ажылга мергежилдиң колхозчуларын кирип, олар бүдүрер ажыл нормаларын эелде болгаш хүн бүрдө ажыр күүседип турар кылдыр ажылды организаастар уjurлуг.

Чайгы үелде тараа сугартылыгын 2—3 каттап чорударын колхоз бүрүзү чедип алыр херек. Эрткен чылын тарааны 2—3 каттап сугатар ажылды эки шынарлыг кылгаш, Сүт-Хөл районда Киров атыг колхоз 100 гектар ажыг черин гектар бүрүзүндө-не 20 центнер дүжүтүү алган. Ол-ла районун Калинин атыг колхозу тараа сугартылыгын чорутпаны-биле 170 гектар кызылтастан дүжүтүл бааан чүдүлдер бар. Чамдык колхозтарда сугарткычлар тарааны дески сугтарбас, азы сугуу хөртүнге эки сийибөс чүдүлдер эрткен чылда турган. Ындыг чорукту бо чылын болдурбайн, сугарткычыларын ажылды чөвү ажылының бригадаларының

бригадирлери, МТС-териниң колхозтарыни агрономнары хынап, оларга боттуг дузаламчылы бээр херек.

Тараа культураларын сугтарган соонда чамдыкта хөртүн кырын шилдендирип, тарааны балгаш кызыптар алаар «орук-биле демисели» чорудары чүгула. Чүге дээрге, ол хөртүнүн үгыгы дүрген бусталдыр болгаш үгүшке агаарын кирерин элээжер. Ооң-биле демиселиниң кол эргазы болза, тараан тарының олуруларын доора тургаар илвиртээр болур. Ыччаар илвиртээр дүжүтке 3—4 центнер тарааны гектар бүрүзүндө-не немээр арганы бээр.

Тарааның дүжүдүн кудуладыр боткут үнүштерни аштавас болза, кылыртурлук үнүштерге херек кемшичтүү чүдүлери болгаш шыкты боттарыныче тыртып ап турар. Ычангаш боткут үнүштерни арыглап аштаары эң чүгула. Олар чаа-ла үнү олурда чок кылыр. Кызыл районда «ПАРМ XII улуг хуралы» колхоз боткут үнүштер-биле чыл бүрдө эки демисели-тарааның дүжүдүн бедилдип турар. Урезин участкаларында боткут үнүштерни эки шынарлыг аштап арыглаарынче он кичээнгейни салза чогуур. Ол участоктан ажаал алган урезиниң язы-бүрү боткут холмактар чок болуру—ооң боткут үнүштерин эки аштаанындан хамааржыр уjurлуг. Ычангаш бугу тарылга шөлүнүн хемчөлүндүн урезин участкаларының шөлүн колхоз бүрүзүнче кызылтастаны—15 хуу, сула, арбайнын—13 хуу, чингетараанын—7 хуу, картофельдини—20 хуу кылдыр тускай акты эсуулар укеш, ооң ажаалгазын ошалап экижер херек. Урезин участканда тарааларың арасында өске тараалары болгаш сорттарны ылгаар ажылды чорудары эргежок чүгула. Чижээ, Кызылтастан, суланы, арбайн, арбайдан кызылгасты, суланы, суладан арбайн, кызылтасты ылгап арыглаар. Оларны ылгаарын тараа баш тыртып турда чорудар.

Тарааларын сугтарган соонда азы улуг чаашкы чагган соонда оларны немелде хемгириңең кемшичдилге эки-биле кемшичдер. Бир гектарга 3—5 центнер хулаңы, 7—8 центнер куш өдөзүн, азы 10 центнер ирик-адиңки немелде кемшичдилгениң төксө чогуур.

Колхоз бүрүзүнге тараа культураларының чайгы ажаалгазын чогуур өйүндө эки шынарлыг чорудуп турган, бо чылын бугу тарылга шөлүн бедик дүжүтүү чедип алыр дээш. Бугу-эвилдидиң көдөз ажыл-агыг делгезинге кирир хүндүлүг өрге дээш колхоз болгаш колхозчу бүрүзү күженишкиниң ажылдаары эргежок чүгула.

С. БЛИНОВА.

Кызымак хойжу

Улуг-Хем районун «УТКА 25 чылы» совхозун № 2 хой фермазының каракул хойларының кадарчысы коммунист эш Т. Балажык хой өстүрериниң күрүнө планын күүседип дээш эки ажылдап, кадарган хонун

чаш төлүн менди камгалап ап турар.

Амгы үедө Балажык 917 баш каракул уксаалыг хойлар бар, ооң иштиден төрөэн 643 хойдан 787 хураггарны менди доруктуруп турар.

КАПИТАЛДЫН ЧУРТТАРЫНДА

Милитаризмниң политиказы ажылчы чоннарга чүвү таварыштырып турарыл

«Нью-Йорк геральд трибун» деп америк солун чоокта чаа мычча деп бижээ: Улетүр ажылдавын турар уjurунда барааннарга хереглел чок болуп турар дугайын ам хөй американнар чугалап турар болгаш 1937 чылда президент сонгудаларының соонда өске кайы-даа үелерде турганындан ол дугайында ам артык дүвүрээзиниң илередиң турар.

Чоокшудуп оран экономикактиң кризистик демдектери АКШ-тың экономиказында тытпып кээп турар апарган дээр дугайында шуугаазының медээлер-биле бугу америк парламент долдуноп турар. Ол дугайын албан дукалдык кижилер болгаш ажил-херекчи бөлүктөр улам шимээниниң-биле чугалажып турар.

Экономиканы шериг байдалыңче шилчиткен чорук империализмниң сөгүрүкчүлериниң шууган турганы ышкыш кризистин айыкчыларын чалыптыкан эвес, а харын ол айымыды улам күштедирген. Шериг чөспөз өндөрү бүдүрүп үндүрүшүн политиканы капиталыңиң делегейниң экономиказы ам катастрофаның эриниң кырында келген туруп турар чоругуна дөгүм болган.

Чөспөзөшкениң өндөрү бүдүрүп үндүрүп турар чорук улуг монополдуг капиталга канчаар-даа аажок хөй ажык-кончааны берип турары билдингир. Тускай медээ эсугаар аларга, эрткен чылын америк монополиаларың ажык-кончаазы 1952 чылда 39,2 миллиард доллар турганына дуур 43,2 миллиард доллар болган. Барымын-герман монополиаларың ажык-кончаазы 1952 чылдың сентябрьдан эрткен чылдың сентябрь-

Женева чөвүлел хуралына ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтун 1954 чылдың июнь 10-да чугаазы

Дээрги дарга, дээрги төлөөлөр!
Женева чөвүлел хуралы Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарын хандырамы-биле чыылдыртыган. Чөвүлел хуралдың бугу киржикчилери дайын чорудулгаларын эң дүрген соксадрының эргежок чүгулазы дээш, тайбыны каттап тургузары дээш чугаалап турар-дыр. Ыччалза-даа дайын чорудулгаларын соксадры дээш чугаалаары база дайын чорудулгаларын соксадрына өзулуг идиг бээри—ол дээрге, ийи яны чүве-дир.

Амгы чөвүлел хурал Индий-Кыдатка тайбыны каттап тургузарының политиктиг-даа болгаш шериг-даа чүдүлери көөр уjurлуг деп совет төлөөлөр санап турар. Ол чорук дайын чорудулгаларын соксадры оон соонда дайын чорудулгалары улам улуг хемчээлге болгаш улам кадыгдошкун хевриге калбарарыңды түрдүш алышыккыны болу бербезинге эргежок чүгула. Бистиң бодал-она-лымыс эсуугаар алырга, ону болдурбазына Франция Вьетнамың Демократтыг Республиказындан болгаш өске-даа индий-кыдат күрүнелерден бичэ эвес сонургалды.

Ооң-биле кады дайын чорудулгаларын эң дүрген соксадры дугайында меделелдер-биле дугуржулга чедип алырында тургустунуп турар херек кырында шаптыкташыккынарнын арасында каржышыккынарны эскербири барып болбас. Чаалажып турар талааларын арасында шуут холбаалыг болур чорукту доктадып тургузар дугайында төлөөлериң совет төлөөлериң база хамааржып турары быжыг чүгүлдүг саналы адактың соонда июнь 2-де Женевага боттенгыже барык ий негетинген. Ыччалзажак ол черинге, Индий-Кыдатка командьилалдарының төлөөлериңнин арасында шуут холбаалыг болур чорукту доктадып тургузарың француз төлөөлөр чөспөзөрилгезин бээринге оон соонда база чамдык үе негетинген. Ыччаарга ийи талааларың командьилалдарың арасында шуут харылдааларын доктадып тургузарың дугайында анаа бөдүңү айтырып каш-лаа неделя узамдыкканда дайын чорудулгаларын дүрген соксадрың канчал чедип алыр боор.

Бистер ам ол черинге командьилал черлериң төлөөлечилери-биле холушкак комиссиялары тургузарың дугайында болгаш тайбынчыдылга дугайында дугуржулганы айгаараарың талазы-биле делегей органы тургузарың дугайында айтырыгны чугалажып турар-дыр бис. Ыччалза-даа бо орукта тайбынчыдылганы чедип алырында шуут шалтыкташыккынар тургустунуп турар-дыр. Чижээлээрге, эрткен чылын Кореяга тайбынчыдылга дугайында дугуржулгага тайбынчыдылганың негелделерин күүседир чорукту хайгаараарың талазы-биле нейтралдыг чурттарың комиссиязына (Польшаның болгаш Чехословакияны төлөөлечилерин кириштирер дугайында дугуржушкун дүрген чедип алдыган. Ыччаарга Женева чөвүлел хуралында ол айтырыгны төнмес-батпас маргылазаның чүдү

кылдыр өш-биле ыччаар кылып алдылар. Чөвүлел хуралдың чамдык киржикчилери дайын чорудулгаларын соксадрының эргежок чугулазының дугайында сөстөр-биле кызыгаарлатынып турар дээрзиниң дугайында мырыңи тодаргай бодал-онал тургустунуп турар-дыр. Херек кырында чүл дээрге, дугуржулга чедип алдынар аргажок деп бүзүредир дээш яны-бүрү чылдактар бодалап, бо үени индий-кыдат дайыны өске чурттарың киржилгезиниң дугайында Вашингтонга болгаш өске-даа черлерге чугалажышыккынар чорударыңга ажыглаар кылдыр бодалап ап туралар. Дайын чорудулгаларын соксадрының дугайында чугааларың чылдак кылып алгаш, яны-бүрү негелделериң көдүрүп үндүрүп туралар болгаш Индий-Кыдатка дайын чорудулгаларын эң дүрген соксадрыңче угланган күзөл-чүткүл-биле ниити чүзү-даа чок ыңдыг базымнары кылып туралар. Ычангаш ол дугайында харысалганы кым хүлээри тодаргай билдингир.

Мында чугалажып турар эң чугула политиктиг айтырыг болза, Индий-Кыдаттын улустарыңды хамаарышпас чоруунуң болгаш национал хосталгазының дугайында айтырыг болуп турар. Ол айтырыгдан мында чамдык төлөөлөр алдырып алырың күзеп турар. Ыччалза-даа ол шын эвес болур ийик.

Вьетнамың, Лаостун болгаш Камбоджаның бистиң аравыста олуржуп турар тускай төлөөлечилериниң туржу бодунче кичээнгейни ээлдирип турар. Оларын-биле Францияның төлөөлери чөспөзөриң турары база илден-дир. Ол таладан индий-кыдат күрүнелериң хамаарышпас чоруунуң дугайында айтырыг чүдөн-даа артык таарымчалыг болуп турар анынг кылдыр бисти бүзүредип турар-дыр.

Бао Дайның вьетнамчы чазаның төлөөлечизи ол чазактың Францияның чазави-биле ат салырың бодал турары документтиң тектисини маңаа номчаан. Ыччалза-даа, бир-салда, ол документиге ат ам-даа салдынамаң, ычангаш ыңдыг дугуржулга херек кырында чок болуп турар. А ийде, хамык уjur ыңдыг азы өске-даа документиге чүгел ат салырыңда эвес, харын Вьетнамың улузунга өзулуг хамаарышпас чорукту болгаш национал хосталганы хандырамы болур. Лаостун болгаш Камбоджаның төлөөлери Франция-биле 1949 чылга азы 1953 чылга хамаарышкан дугуржулгаларда хамаарышпас чорук дугайында айтыры оларыңыңа шагда-ла шиптирлетинген дээрзиниң дугайында биске яны-бүрү арга-биле бүзүредип турар-дыр. Ыччалза-даа, элден чүве, мындыг документиге чок болуп турар, а Лаоста болгаш Камбоджада улустарың боттарының хамаарышпас чорук болгаш национал хосталгазы дээш демисели соксавайн, харын өзүп үргүлчүлөп турар.

Мындыг фактыларың деңгемшир салып көрбейн барып болбас. Камбоджаның, Лаостун болгаш Вьет-

намың албан төлөөлечилери олар боттарының күрүнелеринге хамаарышпас чорукту чедип алган дээрзиниң дугайында чугалап туралар. Ыччаарга ону Азияның барык чыгыс-даа чурту чүгел хүлээвейн турар чүвөл? Ыччаарга Азияның Индий-Кыдаттан ырак эвисте туруп турары Индия, Бирма, Пакистан, Индонезия болгаш өске-даа ыңдыг чурттары Вьетнама, Камбоджада болгаш Лаоста хамаарышпас чоруктуң болгаш национал хосталганың барын хүлээп көөрдүндө чүгел ойталап турар чүвөл? Бир чурту өске индий-кыдат ийи күрүнелерден аңгыларын орадалшкан Камбоджаның хаанының төлөөлечизиниң бөгүңү меделелдери чугалажып турар айтырыгта тодаргай чүңү-даа кирибээн.

Ал айтырыгда АКШ-тың чазаның туружун оюп каавыдып болбас. Эңир чылын-даа, бо чылын-даа, АКШ-тың албан төлөөлечилери Франция Вьетнамың, Камбоджаның болгаш Лаостун хамаарышпас чоруун хандыра уjurлуг дээрзиниң дугайында барык ай санында ниитиге меделеп турар. Он-он ыңдыг меделелдери көргүзери берге эвес. АКШ-тың чагыркыч бөлүктери Вьетнамың, Камбоджаның болгаш Лаостун хамаарышпас чоруунуң дугайында индий-кыдат күрүнелериң хаан чазактарының албан төлөөлечилеринден-даа артык сагыш човап турары ол ышкажал.

Ыччаарга тайылбыр кылыр херек. АКШ-тың албан кижилери Вьетнама, Камбоджага болгаш Лаоска национал хосталганың болгаш хамаарышпас чоруктуң эргежок чугулазының дугайында чугалап тура-ла, индий-кыдат күрүнелериң өзулуг хамаарышпас чоруу оларны сонургалтап турар деп болганчок-ла ажы-биле меделеп туралар. Сурагалыг америк сенатор Ноулэнд Вьетнама, Камбоджага болгаш Лаоска хамаарышпас чорукту беш чыл болгаш-даа тысып болур, ыччалза-даа чогуур америк бөлүктөрүн Индий-Кыдатка дайыны үргүлчүлөөринге ажылаарың күзеп турар ыңдыг шериглерге вьетнамчыларың чырың чингедир төлөөдө, бо айтырыг талазы-биле амгы үедө Франция хандыг-бир таарымчалыг меделелди кылза чогуур деп меделээни. АКШ-тың күрүнө секретары дээрги Даллестин хөй саныг меделелдери харын ол бодалга дүжүрүп турар.

АКШ-тың албан кижилери бодунуң чуртуңа чүве чугалап тура Вьетнама, Камбоджага болгаш Лаоска хамаарышпас чорукту бээрин эргежок чугулазыңды дугайын чүгел үргүлчү чугалап турарың база АКШ-тың төлөөлери бо чөвүлелдеш хуралга ол айтырыг талазы-биле шуут ыттайып турарын ооң соонда бил алыры берге эвес. Бир эвес Женева чөвүлел хуралында америк төлөөлөр амгы үеге чедир Индий-Кыдаттын улустары мынчага чедип национал хамаарышпас чорук чок дээрзиниң дугайында база ыңдыг

байдалды харысалгазы кым хүлээр дээрзиниң дугайында сөз бэри чугалаваанының ол фактызың демделгээр болуумза силерге чаа чүве эвес.

Дайын чорудулгаларың соксакааның соонда кайы-даа талааларың шериглериң турар зоналарың дугайында айтырыгны шиптирлеп таарыштырыңчы дайылажып турар талааларың шериг төлөөлечилериниң кирериниң эргежок чугулазын Женева чөвүлел хуралы чүвүлдүг деп көргөңи билдингир болгай. Ооң-биле холбаштыр чөвүлел хуралды бугу киржикчилери Женева чөвүлел хуралы Вьетнамың чыгыс эвиниң принциптин барымдалаар болгаш ол айтырыг маргылаа чүвүлү болбас дээрзиниң дугайында совет төлөөлериң төлөөлечизи-биле чөспөзөрилешкен.

Вьетнамың чыгыс эвиниң дугайында айтырыгың талазы-биле Бао Дайның чазаның төлөөлечизиниң меделелдери маңаа хөй удаа ыңгалдымыс. Ыччалза-даа ол чазак ам Вьетнамың девискээриниң чүгел улу эвес кезини контролдап турар-дыр. Вьетнамың чыгыс эвин херек кырында камгалаар төлөөдө, улустуң чыгыс эвин хандырамы эргежок чүгула. Анаа эң эки үдөзүн болза, Вьетнама бугу-ниити сонгудаларың эң дүрген чорудары болур ийик. Ыччалза-даа, Вьетнамың албан органиаларыңды төлөөлечилери ол дугайын ыттайып турар-дыр. Ону чүгел Вьетнамың Демократтыг Республиказы негеп турар. Бао Дайның чазаның албан төлөөлечилериниң вьетнам улустуң бодунуң санал-оналындан хамаарылга чокка бодунуң ажыл-чорудулгазыңга болгаш Франция-биле бодунуң харылаа байдалдарыңа хандыртканың дугайың ол херечилеп турары ооң боор. Ыччалза-даа, херек кырында боттук чорук ыңдыг яныжыг турушту хынамчалыг көөрун негеп турар. Бодунуң үезинде, 1945 чылда Бао Дай дүжүлгезинден дүжүп турарда мынчаар чугалаатынган:

«Үргүлчүлелиң дургузуңда бистиң чуртувуска хандыг-даа боттук ажыгы бистиң берип шыдавааны-выс бистиң эргелектиниң чээрби чылдарың дугайында комудалдык чамдык сеткил сагыжын бодавайн барып шыдавас бис».

Ол меделел дугайында сактышыкни бистиң байдалдарыңга база уjur-уткалыг болуп турар. Ам эрге-чарыгада мурунда дүжүлгезинден дүжүп турган Бао Дай база дагын олуруп турар. Ыччаарга амгы үедө Вьетнама чүвениң байдалы эки дээрзиниң бүзүредилгелери кайда чүвөл? Ындыг бүзүредилгелер чок.

Дуун Американың Каттышкан Штаттарының төлөөлечизи АКШ-тың төлөөлечилериниң чамдыкта херектиң чогуу улганыңың талазы-биле чугалаар чүве тыппайын баргаш, ажылгай каап турары чачыл болу берген чүчүрүшкуннарың каттап, Совет Эвилелиңге халдаашкыныг чүвелериң чугалап турду. (Төңүзү 4-кү аринда).

КАПИТАЛДЫН ЧУРТТАРЫНДА

—46,6; консервалап каан эт—71, чаа эт—57, быштак—200, далган—68,8, чигир—33,3 рис—40, манша крупна—19 хуу аартаан.

Улетүр барааннарыңга өртөктөр оон-даа артык өскөн. Чижээ, Англыда бажың иштиңиң дериг-херекселдериниң чүдүлери дайын мурунда турганыңа деңгемге ийи—үш каттап, хендир болгаш хөөс-саазын кылырлар—сес чартык каттап аартаан.

Бельгияда, Голландияда болгаш Барыны Германияда сөөлгү үш чартык чылдарың иштинде амдыралдык үези 10—15 хуу, Италияда болгаш Данияда—15—25 хуу, Францияда, Швецияда, Норвегияда, Финляндияда—25—35 хуу өскөн.

Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда амдыралдык үези кончут шапкын өзүп турар. Чижээ, «Воз оперария» солунуң медээзин эсуугаар алырга, чүгел 1953 чылдың дугурзууда Бразилияда херекелдиң 28 чүдүлериңге өртөктөр 32 хуу көдүрдүгөн. 1954 чылдың ийи айларың дугурзууда продуктларын аманда 17 чүдү хевирлериңге өртөктөр эң өздүлдес болган, оон иштинде хлеб, эт, сүт, чигир болгаш ол ышкыш улустуң херекелдиңиң үлетүр барааннарыңа база өскөн.

«Нуастро тьемпо» деп Чили сеткүлдүк медээлери турары-биле алырга, эрткен чылын мында амдыралдык үези 56,1 хуу өскөн.

Улетүр барааннарың херекелдери улам-ла кызырып турар. КНО-нун Европага экономикактиң комиссиязын дык кадулауды берген медээзи-биле алырга бэрин Австралияда болгаш Швецияда келер хепти хереглел турары 1949 чылдаазыңга бодаларга эрткен чылдың үшкү кварталында 21 хуу куду болган, а Англыда хенди болгаш идикти—11 хуу, Данияда—8 хуу эвээшти хереглел турар, пөстаавыны Бельгияда хереглел турары 15 хуу, үр үедө эвилдээр барааннарың Голландияда хереглел турары 8 хуу кудулап баткан болгаш оонда ынай.

Капиталистиң чурттарда эмнеге хандырылганың, бажың хөлөзини, одалга болгаш чырыткы, хоорай транспорттуңа чоруунуң өртөк үези дүрген өзүп турарын ол бүгүге немей салыр херек, а ажылчы чоннарга чүдүре каап турар үндүргү-дү

дывырлар сөөлгү каш чылдарың дургузуңда кестүп көрбөзөн бедик деңгемде чектен.

Капиталистиң делегейниң хоорай болгаш көдөзүниң ажыл-ишчилеринге чөспөзөрилгезиниң өндөрү бүдүрүп үндүрүп турар чоруктуң таварыштырып турар саядыр-халдавыры ыңдыг-дыр. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарың ажылчы чоннарыңга онза аар-берге байдал таваржып турар. Массалыг аш болгаш чедимес турениң чорук—ол чурттарда чачыл болган анаа болушкун.

Капиталистиң делегейниң ажылчы чоннарыңды байдалын характерлеп көөрдө, ажыл-чокталыр болгаш чартык ажыл-чокталыр чоруктуң бугу-дүрүлдө ажылдап турарларга бодунуң саядыры халдатпайн барып шыдавас хөй миллионнуң армиязың санга албайн барга болза, долу эвес болур ийик. Империализмниң сөгүрүкчүлери чөспөзөрилгезиниң өндөрү бүдүрүп үндүрер болза, капиталистиң система ажыл-чокталышыккындан хосталыр чүве дигип бадыткып турганар. Чүвениң шыны ол мегечи бадыткалды андара октапкан.

Чөспөкти өндөрү бүдүрүп үндүрүп турар чорук ажылдап алыр өргезин оскурган кижилериниң санының улам ыңай өздүлгезинге капырлажып турар. Кызырып бердинген тускай медээ эсуугаар бэрин алырга, бо чылдың январьда Каттышкан Штаттарда мырыңи шуут ажыл чок кижилерини саны чыл бурунгаар турганындан 63 хуу хөй болган. Февральда шуут ажыл-чокталың саны 500 муң ажыг кижиге өскөн, а марттын баштайгы чеди хонунуң иштинде—ам-даа 318 муң кижиге өскөн.

Ажыл-чокталган дугайында пособие дык эвээш саныг кижилер алыр аргалыг болуп турар. Чогуу чүү пособие ол?

Ажыл чок дө Ле Роза мында ден бижип турар: «Бистиң пособиевың

тиң чартым одалгага болгаш чырыткыга үнүп турар, а оон артыкыңга өг-бүлө чүгел мексикан бобы болгаш картошка садып ап болур-дыр». А ыччаарга АКШ-та мындайда-ла бедик бажың хөлөзениң төлөөринге, хеп садып алырыңга акшаны кайын алыры ыңчаш?

Ол ядымык пособиеңи чүгел каш чеди хонуктарың дургузуңда берип турар деп чүвениң база демделеп каары чугула. Кым ол үениң иштинде чаа ажыл тып ап шыдавайн баар болду, ол пособие алыр өргезин оскунар. Ол ышкыш кым бир кижиге таварылга болуп кайы-бир черден каш доллар ажылдап аптар болза, ол ба-за-ла пособие алыр өргезин оскунар.

Шуут ажыл-чокталыр чорук-биле херекелештир АКШ-та долу эвес ажылдыг деп адал турар, өскээр чугалаарга, долу эвес ажыл-чокталыр чорук дык калбарган. Реакциялыг профвилелдериниң баштыңнарың бирээни чоокта чаа конгресске чүве чугалап тургаш, моон аадында меделелди кылгырыңга албадаткан:

«Мен чурттуң Чөвө болгаш Ортаагы Барыны чүктеринге чорукка чораш чап-чаа эң келдим. Ында мээң көргөним ажыл-чокталышыккының калбак чаптылышыккыны мени хөлдөдип дүвүрети. Херек болза, чүгел муң-муң өк болгаш хережең кижилер ажил чок калганда эвес, а харын өске муң-муң кижилер долу эвес ажилчы неделеге шилчингенинде болуп турарың.

Бар-медээлериң эсуугаар алырга, АКШ-та э

В. М. Молотовтун чугаазынын төнчүзү

(Төнчүзү. Эгези 3-кү арныда).

Ооң-биле кады ол эрткең үенин бедушкунарынын дугайында сактышкыннар кылып, оларын шын эвес шынчилик кылды көргүзүп турган. Ынчаарга ол 1939 чылда Германия-биле халдашпач дугайында керээ чарып турарынын үезинде Совет Эвилелинин Польшага хамаарыштыр политиказын шын эвес деп чугаалап турган. Ол медегелдин барымдаа чогу илдеди-дир. «Төгүнүң нугүлдекчилери» деп атты, 1943 чылда ССРЭ-ге парламентин, сурагылды сипакка-биле таныжарга-ла ол четир болуп. Совет Эвилелинин Польшага хамаарыштыр чыгыштык чок шын-биле чорудуп турар политиказы ССРЭ биле Польшанын аразына найыралдыг, эзулуг эки харылааларын доктадып тургузаарына чедирин келгенин бүгүдө көрүп турар. Эске таласында, Польшанын камгалакчызы болур роль АКШ-тың төлөөкчизинге канчалдаа таарышпач. Индия-Кыдатка тайбычдыгларына хайгаараарынын таласы-биле нейтралдыг чурттарын комиссиясына Польшанын киржир чоруунга оң маңаа кызымаккай-биле удурланып турарын айтыргала четир. Ол болза, Америкалык Каттышкан Штаттарынның төлөөкчилеринде ажил-херек оларнын өсөтеринге, оларнын медегелдеринге болгачок-ла дүшпей турарын база дагын көргүзүп турар.

Ынчаарга бистиң чугаалажып турарымыс Индия-Кыдатка тайбычы катар тургузарынын дугайында айтырыкта хамаарыштыр АКШ-тын политиказынын дугайында америк төлөөкчиден кандай-бир чүвени билп алчыр биске ажыктыг болур ийик. Амгы үеде ол политика Индия-Кыдатка дайын чорудулгаларын соксадырына болгаш Вьетнамнын, Камбоджанын база Леостун улустарынын четкипей манап турары бижыг тайбычы аңаа доктадып тур-

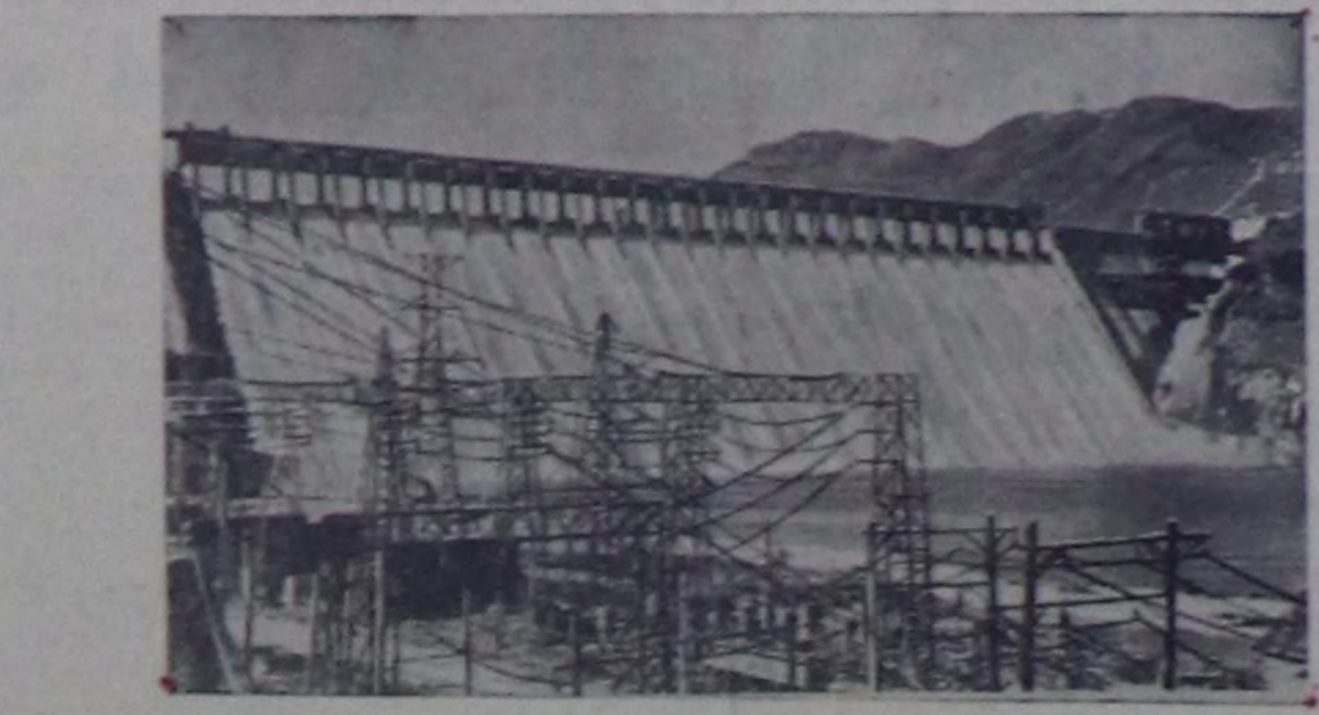
гузарына эң кол моондактарын бир-разин болуп турар.

Ону кылар төлөөдө, бистер шуптуус ооң иштинде АКШ-тың төлөөкчизин-даа Индия-Кыдатка дайын чорудулгаларын эң дүргөн соксадырынын негелделеринин дугайында дугуржулганы чедип алыр төлөөдө, өш-биле шаптыктаашкыннарын тургуспазы эргежок чугула.

Оон ыңай, ону кылар төлөөдө, Женева чөвүлөл хуралынын бүгү киржикчилери дайын байдалдарын шийтпирлеп таарыштырары-биле чергелештир, Индия-Кыдатка туруштук болгаш идегелдик тайбычы доктаадып тургузарынын эрге ажыктары чогуур политиктиг айтырыгларын шийтпирлеп таарыштырарына база негеп турар деп чүвени хүлээп көөрү эргежок чугула. Аңаа хамактын мурунда Вьетнамнын, Лаостун болгаш Камбоджанын хамаарышпач чоруун хандырарынын дугайында айтырыг база хостуг чоруктуң болгаш бүгү-нитин сонгулданын чорударынын байдалдарына индия-кыдат күрүчелерин тус бурзуунуң чагыс эвин катар тургузарынын дугайында айтырыг хамааржыр.

Женева чөвүлөл хуралынын сорулганы бир эвес чөвүлөл хурал Индия-Кыдатка дайын калбартарынын болгаш ол сорулга-биле чаа агресчи шериг блоктарын тургузарынын оралдажышкыннарынга шаптыктаар болза, күсөтүнгөн болур. Ол сорулга бир эвес Женева чөвүлөл хуралынын күженишккиннери дайын чорудулгаларын эң дүргөн соксадырычы болгаш Индия-Кыдатка тайбычы катар тургузарынын кол негелделеринин дугайында дугуржушкуну чедип алырыныч уланган болур болза, күсөтүнгөн болур.

Бир эвес дээрги Иденниң бөгүңү чугаазы ону чедип алырына идиг берип шыдаан болза, ол чөвүлөл хуралдын кол сорулгаларына тааржып болур турган ийик.

Корей Улус-Демократтыг Республикада энергетиктиг ажил-агыг дүргөн катап тургустунуп, электростанциялары катап төрүтүнүп болгаш чаартылып турар.

Чурукта: Ялуэян (Амноккан) хемде катап тургустунуп турар гидроэлектростанциясы.

Синьхуа агентилелинң чуруу.

КУДР-да ажилчыларнын болгаш инженер-техниктиг ажилдакчыларын орденнер болгаш медальдар-биле шаңнааны

ПХЕНЬЯН. Барги мартен суугуну катап тургускан Хванхөд металлургия заводунуң ажилчыларын болгаш инженер-техниктиг ажилдакчыларын орденнер болгаш медальдар-биле шаңнаар дугайында Корей-Улус-Демократтыг Республиканын Улустун Дээди хуралынын Президиумунуң Чарлынын июнь 8-те Корей-

нын Төп телеграф агентилели дыктанган.

Куш-ажыл орденнин күрүне Тугу орденниң ийги болгаш үшкү чергелери-биле 7 кижжи шаңнаткан, «Куш-ажылчы хавыга дээш» деп медаль-биле 12 кижжи шаңнаткан.

(СЭТА).

Совет демпр-орукчуларын үлегери-биле

СОФИЯ. Болгариянын демпр-орук транспортуна куш-ажылчы муриаакчы совет арга-методтарын калбаа-биле ажиллап турар. Аар деңзидилг составтарынн машинастеринин—чолбаачыларынн шимчээшкни чыр келген тудум улам калбарын тур. Чуртун демпр-орукчулары бо чылдын эгезинден эгелээш

нормадан дашкаар бүдүн чартык миллион тонна ажыг чыкты ыңай-бээр дажыглан аар деңзидилг 6 муң ажыг составтарын чорутканнар. Чүг-ле майда бени аар деңзидилг 600 ажыг поездилер 190 муң ажыг тонна чыкты дажыглана.

(СЭТА).

Моол Арат Республиканын Улустун Улуг хуралына сонгулдалар

УЛАН-БАТОР. Чуртук күрүне эрге-чагырганынң дээди органы—Улустун Улуг хуралына сонгулдалар июнь 13-те Моол Арат Республикка патриотчу улуг көдүрүшкүнүнүң байдалына эркен. Сонгулдалар бүгү улустук улуг байырлады кылдыр эркен. Экономиканың бол-

гаш культураның бүги адырларына чаа-чаа чедиишкисини сонгулдалар демделгези.

Кезээкинн тос шакка чедир сонгукчуларын хой нуруу сонгулдаларга киржилек турган.

(СЭТА).

Франциянын Коммунистг партиязынын съездинин төлөөлеринин отчеттары

ПАРИЖ. Франциянын Коммунистг партиязынын XIII съездинин шийтпирлери Франциянын коммунистеринин болгаш ажилчы чоннарынын ортузунга улуг көдүрүшкүнү болдурун. «Юманите» солунуң меделеп турарын эзугаар алдыр, бүгү чуртта Коммунистг партиязын департамент федерациялары съездинин киржикчилери—боттарынның төлөөлеринин отчеттарын дугайында хуралдары эртинип турар.

Шак ындыг хуралдары ам чамдык департаментилерде эртинген. Чоокку хунерде Сена, Од, Устүгү Вьенна, Рона, Сарта, Луар, Адды Рейн, Изер, Somma болгаш Манш департаментилеринге эртинер деп турар. Ол хуралдарга Жак Дюкло, Этьен Фажон, Марсель Сэрви, Крибель Вальримон болгаш Франциянын Коммунистг партиязынын эске-даа ажилдакчылары чүве чугаалаан.

(СЭТА).

чыларнын дургузунда болган эңне-улуг тура-халышкыны болган. Италияга эркен чылын чээрби миллион ажыг кижжи киржикчилг элээн каш улуг, бүгү-нитинин ажил-соксадышкыннары болган.

Сөөлгү үениң онза характерлиг чүүлү болза, колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда ажил соксадышкыннын шимчээшкнинн кестүп көрбөөн улуг өзүлдези болур. Латин Американын чурттарында, Чоокку, Ортаакы болгаш ыраккы Чөөн-чүкте, Африкада ажилчы чоннарынн чаа-чаа миллион-миллион массалары боттарынның экономиктиг эргелерин болгаш политиктиг хосталганын камгалап алыры дээш демиселче көдүрүп үнүп турар. Японияга эркен чылдың чүг-ле тос айларынын иштинде ажил соксадышкыннын демиселге, митингилерге болгаш чыскаалдарга 9 миллион ажыг ажилчы чоннар киришкен. Почта, демпр оруктар болгаш эске-даа күрүне бүдүрүлгелеринин ажилдакчыларынн бени чангыс ажил соксадышкыны миллион ажыг кижжини хаара туткан.

Бразилиянын ажилчылары бодунуң амыдыралчы эрге-ажыктарын кайгамчык быжыг туруштуу-биле камгалап турар: маңаа эркен чылдың тос айларынын дургузунда ажил-соксадышкыннарынга миллион хире кижжи киришкен. 1953 чылда Индонезияга көдээ ажилдакчы ажилчыларын барык миллион кижжи ажил соксадышкыны болган. Сауд Аравияда нефть чыгарыш бүдүрүлгелеринин ажилчы чоннарынн хой муң кижжи ажил-соксадышкыны ийи ай ажыг үениң иштинде үргүлчүлөөн. Сур-күштүгү бүгү-нитин ажил соксадышкыны Цейлонга болган. Эрткен чылын Туниске болгаш Мароккога, Сирияга болгаш Суданга, Перуга болгаш ес-

ке-даа колония чурттарга хой санын аңгы демиселинн тулуучкунары болгулаан.

Амгы үениң ажил соксадышкыннын демисели хамактын мурунда бодунуң массалы-биле ылгалып турар. Ажилчы чоннарынн сырыг каттыжымшыны болгаш чангыс-эви бүгү-ле шаптыктарын бодунуң оруундан ширби шаап, үлетпүр эелеринин удурланышкыннарын сый шаап турар. Ажилчы чоннарынн массалыг шимчээшкисини көдөшин болгаш хоорайнын чурттакчы чоннарынн эң калбак кезектеринн деткимчезин ап, нити националдыг характерлиг болуп турар алдыр.

Бодунуң эрге-ажыктары болгаш демократтыг эргелери дээш ажилчы чоннарын бо демиселинн өске бир чугула онза чүүлү болза, улустар аразынын бүгү-ле маргылдаалыг айтырыгларын тайбы арга-биле шийтпирлээри дээш, милитаризацияга болгаш чепсекти эңдере бүдүрүп үндүрүп турар чорукка удур улустарынн нити демисели-биле оң шуут каттыжып турары болур.

Чепсекти эңдере бүдүрүп үндүрүп турар чорукка болгаш империалистеринн чаа дайын белектеп турарына шийтпирлиг ойтур согушкунну бербей чыкпач, бодунуң экономиктиг болгаш политиктиг эргелери дээш чедиишкисин демисел шыдаас деп чүвени ажилчы чоннарын хой миллионнуг массалары улам-на тодасы-биле бүзүрөп билп турар. Ычангааш, ажилчы чоннарын хлөб, куш-ажыл болгаш демократтыг эргелер дээш демисели ам делегейге дензүүрүлүг чорукту кошкадыры дээш, бүгү делегейге тайбы дээш, улустарынн национал хамаарышпач чоруу дээш тайбычын болгаш демократиянын күчүлүг лагеринин нити демиселинн саставтыг кезээ болур.

В. ГРИГОРОВИЧ.

ХРОНИКА

ССР Эвилелинң Дээди судунуң шериг коллегиясы америк разведканын ССРЭ-нин девискээринче октааны америк шпионнар-диверсантылар Владимир Константинович Галай болгаш Юрий Александрович Храмов оларнын херзэн көргөн.

Күрүнеинн айыл чок чоруунуң органнынн чоруткан иствелгизиле тодаргайлатынган эзугаар алырга, Галай болза, Австрияда турар шериг кезектеринн бирээзинин албанына тургаш, ол черинң чурткачылардан үнген кем-херектээни кижилер-биле харылзаа тургузуп, кинжег садыгы херектерге донашкаш, шериг кезезинде чаштына берген. Галай Венанын америк секторунга көстүп келгеш, америк эжелеп чагырган эрге-чагыргаларга туттурган, а оон америк разведканын офицерлери ону агент кылдыр кирип алгаш, «Лоуренс О. Джонсон» дет шпон шота ат бергеш, разведка школазынче чорудупкан.

Берлин хоорайнын америк секторунуң девискээринге көстүп келген кемниг херектээни Храмовту америк разведка база-ла ындыг арга-биле хөлөжилеп кирип алгаш, ону база разведка школазынче чорудупкан, аңаа ол «Васильев Григорий» деп шота аттыг болуп, Галай биле кады өөредилгени эртен.

Оларнын өөренип турганы америк разведка школазы Ротта (Барын-Германия) деп черге турган деп суд хуралына Галай болгаш Храмов өчөөн. Ол школаның башкыларына меге аттар-биле адагыны алган америк разведканын ажилдакчылары ажилдап турган. Школаның начальнигинге бодун «Корней» деп адагынын америк разведканын капитаны; школаның инструкторлары америк разведканын офицерлери «Френк» болгаш «Джим», а ол шыкаш радио херзениң башкызы «Джан» турганы Галай болгаш Храмовка билдингир. Ол школага өөренип турган шупту кижилер боттарын сезиглетирбес төлөөдө, өскертпип кылган меге документилерге көжегеленип алгаш, боттары америк армиянын хостуг хөлөвленикчи албан-хаакчылары кылдыр санатынар журулуг турган. Храмов америк армиянын хостуг хөлөвленикчи чолбаачында ажиллап турар дээр болж «Джордж Стефаннын» алынга документилерни ап чораян, а Галай бодун Исланды «Джон Айнорсон» кылдыр адагынып чораян.

Америк разведканын офицерлеринын удуртулгалынын аңаа-биле Га-

лай болгаш Храмов ССРЭ-нин девискээринче разведка-хоралакчы ажилдар чорударынын аргаларын, документилер, тамгалар өскертпип кылырынын техниказын, боо боолаарын, үлетпүрлүг черлерин болгаш аэродромнарны фото-чурукка тыртып алырын, радио херзэн болгаш разведка төптери-биле харылзаа кылырына чажыг бижикти канчаар хергелеп ажыглаарын элээн хой айларнын дургузунда өөренип эртен.

Разведка школазын өөренип дооскан соонда Галай болгаш Храмов оларны Виспаленде аэродромдан америк самолетка олурткаш, америк разведканын офицери «Джимнин» үлөглөз-биле Норвегияга, Осло коорайга чедире берген, а оортан чангыс моторлуг норвег гидросамолетка олурткаш, оларны норвег-совет күрүн кызыгаары болур районче октаан.

Норвег кызыгаар эрге-чагыргаларынн дузаламчызы-биле Галай болгаш Храмов оларны кызыгаар таарыштыр Мурманск областын девискээринче кижир октаан.

ССРЭ-нин Дээди судунуң шериг коллегиязын суд хуралына Храмов болгаш Галай олар ССРЭ-нин девискээринге туруп алгаш чугула үлетпүр болгаш шериг черлеринин, аэродромнарнын дугайында меделерин чыыр, ол черлерин чурукка тыртып алыр болгаш оларнын тодаргай координаттарын билп алгаш дугайында америк разведканын даалганын алган бис деп өчөөнер. Чажыг бижимелдик шпиончу меделерни америк разведкага дамчыдып бээр төлөөдө Галай болгаш Храмовка мындыг адресстерни берген турган: Берлин, ов-61, Обентраутштрассе, 32, Далья Викторга; Берлин, 30, Мотштрассе, 9, Гаулер Рихардка.

Баш бурунгааргы болгаш суд иствелгизинге Галай болгаш Храмов олар үлеткен кемниг херектеринин дугайында боттарыннң бурууун доудуу-биле билдингир.

ССРЭ-нин Дээди судунуң шериг коллегиязы РСФСР-нин Кеземче Кодексинин 58 чүүлү-биле Галай болгаш Храмовтун бурууу көргүстүнгөн деп санаан, ындыг болза-даа, бурдуудаттыкчыларынн шын сеткил-биле бурууун миннп турар чоруун көргөш, Галай болгаш Храмовка кеземчениң дээди хөмчөөн хергелегейи, оларнын кайзын-даа элди-чазаар куш-ажыл лагерилеринн 25 чылда хорутдап шийткен.

Харысалгалыг редакторунч оралакчы М. Н. ЛЮНДУП.

КӨДЭ АЖЫЛ-АГЫЙ МИНИСТЕРСТВОЗУНУН Тыва көдээ ажил-агыгй техникуму

1954-1955 өөредилге чылында очный болгаш заочный өөредилге

ӨӨРЕНИКЧИЛЕР ХҮЛЭЭП АЛЫРЫН ЧАРЛАП ТУРА

Техникумда дараазында салбырлар бар: 1. Агрономиянын. 2. Зоотехниканын. 3. Ветеринариянын.

Бүгү салбырларга өөредилгениң хуусаазы 4 чыл.

Техникум болза, ССР Эвилелинн 14-тен 30 хар чедир назылыг, чеди чыл школанын хөмчөөн азы өске-даа ол шыкан билгилгир эр болгаш херзөөн хамаатыларын хүлээп алыр.

Киририниң экзаменнерин Шагаан-Арыга август 15-тен, Кызыл хоорайга август 20-ден эгелеп, чеди чыл школанынн эртемнеринн хөмчөөн-биле:

а) ССРЭ Конституциязына (аас-биле), б) орус дылга болгаш литература номчулганына (аас-биле), в) орус дылга (диктант бижилгезинге), г) математикага, арифметикага, алгебрага болгаш геометрге (аас-биле болгаш бижимел-биле) шыгалда тудар.

10 класс доосканнарын 3-кү курска хүлээп алыр болгаш дараазында эртемнеге экзаменер тудар:

а) орус дылга болгаш литературага (аас-биле болгаш сочинение бижилгезинге), б) ССРЭ төөгүзүңгө (аас-биле),

7 болгаш 10 класстарны кончуг эки доосканнарын школаны каян доосканын барымдаалайын экзаменер чокка хүлээп алыр.

Билдирешкисини директорун адынга мындыг документилер капысрылгалыг чорудар:

а) билинн дугайында херчилел (аттестат) боду-биле, б) нотариуска шынызырган төртүнгенинн дугайында херчелдиз чоолгазы азы паспортту. Паспортту боду көргүзөр. в) автобиографиясы, г) үш фото чурук, д) кадынын дугайында шынызлга, е) чурттап турар черинде шынызлга, ж) заочниктерге—ажылдап турар черинде шынызлга.

Тыва национал аратарнын болгаш колхозчуларын урулгарын күрүнеин долу хандыргызына хүлээп алыр. Багай демдек чок, өске национал өөреникчилерни мындыг хөмчөөлүг стипендия-биле хандыра:

1-ги курска 140 рубль, 2-ги курска 160 рубль, 3-кү курска 180 рубль, 4-кү курска 200 рубль.

Кончуг эки өөредилгелер 25 хуудан ажыр стипендия алыр.

Техникумунн адреси: Кызыл хоорай, Шетинкин кудумчузу, бажын № 54. Телефон—5—56, 5—61.

Дирекция.

Милитаризмниң политиказы ажилчы чоннарга чүну таварыштырып турарыл

(Төнчүзү. Эгези 3-кү арныда).

Англиада ажил-чокталышкын дүргөн өзүп турар. Англиянын күш-ажыл министрствозунуң меделээни турарын эзугаар алырга, Англияда болгаш Сонгу Ирландияда даңдылатынган ажил-чоктарынн саны сөөлгү 12 айларынн иштинде эң бедик хөмчөөлинде барып четкен. Бо чылдың февральда чуртта ажил-чоктарынн саны эркен чылдың сентябрьда турганындан 106 муң кижжи хөй болган.

Бонн эрге-чагыргаларынн меделээ-биле алдырга бени Барын Германияда даңдылатынган ажил-чоктарынн саны февральда эргиледир 2 миллион кижжи ажып турган ийик-пе эртен чылдың февральда турганындан чүс-чүс муң кижжи хөй болган. Артан барын-европа чурттарында байдал база-ла ындаг.

Колония болгаш хамаарылгалыг чурттар ажил чокталышкына онза күштүг шыва алыскан. Мында он-он миллион кижилер чыл-чылы-биле ажил чок чоруп турар. Чижээ, америк империализмниң дарлалынын адаанда турар 6 миллион кижжи чурт-такчалыг Куба ортулукта миллион хире ажил чоктар санатынып турар. Дык хөй чүс-чүс муң кижилер чылдың эвээш чартында ажилдап кааш, он артан үениң дургузунда аш-чем дилеп чер кезип чоруп турар.

Масса ажилчы чоннар улам өзүп турар чедимең түренип болгаш эрге-медел чок чорук-биле эптежирин бодавайын турар. Ооң херечизи болза, капиталдык чурттарында ажил соксадышкыннын демиселдин өзүлдези болур.

Каттышкан Штаттарга эртен чылдың дургузунда 3,5 миллион кижжи киржикчилг 5,100 ажыг ажил соксадышкыннары болган. Ажил соксадышкыннын Чикагонын металлургия заводдарынн ажилчылары болгаш каучук үлетпүрүнүң ажилчы чоннары, автомобиль тудуужулары болгаш далайжылар, каң эзилдикчилери болгаш эвт үлетпүрүнүң ажилчылары чорудуп турган.

Англиада ажил соксадышкыннын демиселдин күчүлүг көдүрүшкүнү чоруп турар. 1953 чылдың декабрьда Англиянын судно тудуунуң болгаш машина тудуунуң үлетпүрүнүң ажилчыларынн ажил соксадышкынына 2 миллион ажыг ажилчынар киришкен. Ол ажил соксадышкынына холбаштыр 4,250 бүдүрүлгелерге ажил соксап турупкан. Ажилчы чоннарынн шак мындыг массалыг тура-халышкынары Англияга хөй чылдарын дургузунда болуп көрбөөн. Бо чылдың январьда чуртка ажилчын-электриктеринн бүгү-нитин ажил соксадышкыны болган. «Санди диспетч» солун аңаа холбаштыр «электриктеринн ажил-соксадышкыны дээрге, хөй санын проблемаларынн чүг-ле бирээзи-дир. Үлетпүрүнүң эң-не янзы-бүрү адырларында ажил төлөверин белидер дугайында негелдерин көдүрүп үндүрүп турар».

Францияда болгаш Италияда ажил соксадышкыннын демисел онза күштүг калбарып турар. Францияга 1953 чылдың чүг-ле чангыс август болган ажил соксадышкынның дөрт миллион кижжи киришкенин чугаалаарга-ла четир. Ол Франциянын ажилчы чоннарынн сөөлү 17